

Feed me

Om hur algoritmisering på sociala medier skapar filterbubblor och bidrar till ökad polarisering

Författare: Caroline Gustavsson Adlercreutz & Elin Rikardsson

Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet

Medie-och kommunikationsvetenskap HT18

Handledare: Fredrik Miegel

Examinator: Fredrik Schoug

Abstract

Med ett nästan fullkomligt enat forskarsamhälle vet vi idag att klimatpåverkan från människans levnadssätt är stor. Växthuseffekten, koldioxidutsläppen och förhöjd medeltemperatur är några av de påföljder våra allt mer ansträngande levnadsvanor medfört. Men det finns idag tvivel kring om forskningen och siffrorna är sanna. Antalet skeptiker mot klimatforskningen, ofta kallade klimatförnekare, syns mer i takt med att ämnet blir allt mer omtalat.

Genom en utförd kvalitativ innehållsanalys i form av en fallstudie på utvalda hemsidor och Facebookgrupper som är kopplade till klimatförnekelse undersöker detta arbete hur klimatförnekare på sociala medier kan utveckla och bibehålla sina åsikter och världsbilder. Algoritmer och filterbubblor är något som är närvarande på allas onlineflöden och påverkar direkt och indirekt innehållet vi ser varje dag. Med hjälp av teorier kring filterbubblor, åsiktsbildande och missnöje kan uppsatsen vidare påvisa vilka konsekvenser sociala medier och våra anpassade flöden kan ha på vår åsiktsbildning och bibehållande. Bland annat Pierre Rosanvallon, Peter Dahlgren och Cass R. Sunstein belyser fenomenets påverkan på det demokratiska samhället, vilket är en central punkt i arbetet. Analysen visar bland annat på kopplingen som kan ses mellan högerpopulism och klimatförnekelse, hur missnöjet över bland annat den rådande politiken spelar en stor roll i uppkomsten av filterbubblor och hur människors åsikter kan bli mer och mer polariserade av användandet av sociala medier.

Uppsatsen är författad av Caroline Adlercreutz Gustavsson och Elin Rikardsson under handledning av Fredrik Miegel vid Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet, höstterminen 2018.

Nyckelord: klimatförnekare, klimatskepticism, sociala medier, filterbubblor, högerpopulism, missnöje, polarisering

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund	3
Forskningsöversikt	4
Syfte och frågeställningar	6
Metod och urval	7
Fallstudie	7
Empiriskt material - urval och avgränsning	7
Kvalitativ innehållsanalys	8
Metodreflektion	9
Teoretisk utgångspunkt	11
Feed me - om hur algoritmisering på sociala medier skapar filterbubblor och bidrar till ökad polarisering	13
Hur kan filterbubblor uppstå? - Algoritmer och selektiv exponering	13
Den politiska rösten - hur ideologi och partipolitik kan påverka våra filterbubblor	15
Ökad polarisering och minskad tillit	15
Högerpopulism och klimatskepticism	17
När man sår tvivel växer förutsättningar för högerpopulism	23
En bubbla av bekräftelse	24
Vi mot världen - skapandet av "vi" och "dem" på sociala medier	25
Go with the flow - hur ens åsikter kan påverkas av den filtrerade feeden	26
Polarisera mera - propagandamodellen tillämpad på sociala medier	28
Filterbubblor och demokrati	29
Ett hot mot demokratin?	29
Filterbubblor försvårar det demokratiska samtalet	30
Bursting the bubble	32
Kritisk eller ignorant? Naiv eller upplyst?	33
Referenser	36
Tryckta källor	36
Elektroniska källor	38
Bilagor	41

Inledning

Bakgrund

I takt med människans allt mer ökade påfrestningar på jordens miljö har debatten kring vårt klimat blivit större under de senaste decennierna. Varje år ser vi hur temperaturen blir varmare och extrema klimatförhållanden och naturkatastrofer vänder upp och ner på samhällen. I Sverige upplevde vi nyligen en av de varmaste somrarna på många år (SMHI 2018) och i ett nyligen släppt pressmeddelande från World Meteorological Organisation (WMO) fastslås det att koldioxidhalten i atmosfären överstiger 400 ppm. Så hög koncentration av koldioxid har jorden inte haft på 3-5 miljoner år (WMO 2018). Världens ledande klimatforskare är nästan fullständigt eniga om de mönster som finns mellan människans livsstil och de klimatförändringar som sker. Ökningen av produktion, transporter och resor är några av en mängd olika anledningar att miljön förändras och vi ser idag förändringar i naturen som är oåterkalleliga. Skövlingen av regnskog och ökade utsläpp av koldioxid bidrar till att värma upp atmosfären (WWF 2013). Vårt nya sätt att leva i en sammanflätad värld öppnar upp möjligheter för människan, men klimatet får betala en stor del av priset. Höjd medeltemperatur, skadat ozonlager och kraftiga väderskiftningar kan tydligt kopplas till den påverkan människan har haft på jordens tillstånd.

I takt med att forskningen blivit allt mer bekräftad och utvecklad kring klimatförändringarna som sker på vår jord, har även en grupp människor ifrågasatt den forskning som finns på området. I en artikel på Natursidan står det att hela 99,94 procent av forskningen är överens om att det är mänskligheten som ligger bakom klimatförändringarna (Natursidan 2018). Men trots det enade forskningsfältet bakom denna fråga finns det motstånd och en skepticism som har vuxit sig starkare mot de uttalanden som görs kring klimatet. *Klimatförnekare*, eller *klimatskeptiker*, menar bland annat att de bevisade miljöförändringarna är kopplade till naturliga variationer som sker och har skett under hela jordens historia.

Parallellt med denna åsiktsutveckling har även de tekniska möjligheterna att kommunicera utvecklats och förfinats. Via sociala medier interagerar vi med både nyheter och människor och tar del av åsikter och information varje dag. De sociala kanaler vi använder oss av online tillåter oss i sin tur att skärma av den information vi inte vill ta del av, och vidare endast utsättas för liknande åsikter som våra egna. Med hjälp av några knapptryck kan vi välja vad vi vill att vårt personliga nyhetsflöde ska innehålla, och formar därför direkt våra världsbilder. Det återfinns tydliga tendenser av att människor i allmänhet söker sig till personer med liknande åsikter som sina egna. När klimatförnekare väljer att interagera med andra

klimatförnekare bekräftas den världsbild som de redan har av likasinnade. Detta kan leda till polarisering av både värderingar och opinion, då endast ett perspektiv får utrymme i sammanhanget och då blir starkare och mer skilt från andra synsätt (Dahlgren 2018:39). På internet kan vi välja att se och interagera med information som bejakar våra åsikter och vi kan välja bort den information som motsäger vår syn på världen. Dessa aktiva val vi gör när vi selektivt väljer bland annat vilka hemsidor och Facebookgrupper att följa, påverkar oss även indirekt. Idag är många onlineplattformar uppbyggda på algoritmer som fungerar för att förse en med mer av det innehållet man tros tycka bra om, som går i linje med liknande saker man valt att visa i sitt flöde tidigare. Algoritmiseringen bidrar därför till att man sekundärt matas med den information som är i linje med det man tror på, och vill tro på. Dessa direkta och indirekta val vi gör online gör att det uppstår något som forskare kallar för *filterbubblor*, eller *information cocoons* (Pariser 2011, Sunstein 2007, Dahlgren 2009). Benämningen och innebörden av filterbubblor är något omdebatterad, men belyser en viktig aspekt i vår kultur som är aktuell i dagens politik och mediasamhälle.

Eftersom den etablerade forskningen under lång tid har befast människans påverkan på klimatet, finner vi den växande skepticisemen för klimatförändringarna väsentlig att undersöka. Dessutom noterade vi tidigt under arbetet en stark koppling mellan klimatskepticism och populism, i synnerhet högerpopulism, vilket också är något som är på framfart runt om i världen. Klimatskepticism, och eventuella samband mellan klimatskepticism och högerpopulism, är något som den tidigare forskningen inte utförligt behandlat i en svensk kontext. Därför undersöker vi, med utgångspunkt i svenska förhållanden, hur åsiktsbildning kring klimatförnekelse kan vidmakthållas och stärkas genom filterbubblor och hur de i sin tur relaterar till den övriga politiska debatten.

Forskningsöversikt

Stora delar av den tidigare forskningen utgår från att filterbubblor existerar och att fenomenet är viktigt att studera, och det är ett vanligt begrepp i den typ av undersökning som görs här. Det varierar något mellan studier vad för påverkan filterbubblor anses ha, men fenomenet i sig är omtalat på ett likartat sätt. Mycket av forskningen som bedrivits om filterbubblor på sociala medier fokuserar på hur de fungerar för att befästa och bekräfta politiska ideologier. Flaxman, Goel och Rao (2016) fann exempelvis i sin undersökning "Filter bubbles, echo chambers, and online news consumption" att framväxten av sociala nätverk och sökmotorer bidrar till att öka de ideologiska skillnaderna mellan individer. Söderberg (2016) har undersökt hur åsikter kring

anti-immigration legitimeras med hjälp av filterbubblorna, och i likhet med detta skriver och Groshek och Koc-Michalska (2017) hur president Donald Trump genom att kalla de nyheter som inte är i linje med hans egna världsbild för ”fake news”, och visar på hur detta är en form av populistisk retorik. De förklarar att Trumps framgång till stor del berodde på hur sociala medier fungerar som portaler där information delas med hjälp av antingen användare eller algoritmer som gynnar innehållet. På så sätt odlas ideologiska filterbubblor som saknar nyanserad information. Båda artiklarna behandlar hur den individualiserade information som fås från filterbubblorna skapar en ensidig bild av verkligheten som vidare bekräftas av andra i samma filterbubbla.

Williams, McMurray, Kurz och Lambert skriver i artikeln ”Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change” (2015) hur filterbubblorna försvårar den offentliga debatten, och har lett till polariserade åsikter kring klimatförändringarna. I Söderberg (2016) och Groshek & Koc-Michalskas (2017) artiklar behandlas problemet om misstroende för ”mainstream-medier” och hur populism växer och sprids i filterbubblan.

Kopplingen mellan högerpopulism och klimatförnekelse är ett relativt outforskat område, men är även det på framfart (Chalmers 2018). Forskare på Chalmers jobbar nu för att etablera världens första globala forskarnätverk om klimatförnekelse. Där studeras det hur högernationalismens framfart i Europa har bidragit till att klimatförnekelse ökat. På plattformen finns några nyligen publicerade forskningsartiklar som visar på detta samband. I studien ”Cool dudes in Norway: climate change denial among conservative Norwegian men” visar Kränge, Kaltenborn och Hultman (2018) på att många högernationalistiska partier i Europa numera har klimatförnekelse som en av sina viktigaste värderingar. Det är en återskapning av en studie som gjordes av McCright och Dunlap (2011) med namnet ”Cool dudes, The denial of climate change among conservative males in the United States” som också visade på detta samband.

I det politiska läget idag kan vi också i Sverige se hur stödet för populistiska partier växer, Sverigedemokraternas framgång är ett tydligt exempel på detta. I Sverigedemokraternas politik kan vi också se en antydning till den klimatförnekelse som visats på i *Cool Dudes*-forskningen, bland annat i partiets misstänksamhet mot SMHI, diskreditering av Parisavtalet och avfärdande av klimatlagar. I *Fejk, filter och faktaresistens – Hotar sociala medier demokratin?* diskuterar Lars Truedson (red) et. al. (2018) hur filterbubblor och faktaresistens kan födas ur ilska och misstro, den ökade polariseringen i samhället och *fake news*.

Denna studie positionerar sig i linje med den tidigare forskning som berör och problematiserar begreppet filterbubblor och kopplingen till medborgerligt engagemang. Vidare

bidrar arbetet med ett komplement till forskningsfältet genom att undersöka kopplingen mellan filterbubblor, klimatskepticism och högerpopulism i en svensk kontext.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att, med grund i begreppet filterbubblor, undersöka hur algoritmisering på sociala medier bidrar till att polarisera och vidmakthålla åsikter och världsåskådningar som dem hos klimatförnekare i Sverige, samt relationen till högerpopulism. Vidare undersöks den koppling som kan ses mellan missnöje, medborgerligt engagemang och filterbubblor och hur det kan påverka det demokratiska samtalet. Vi ställer oss därför frågorna;

- *Hur bidrar sociala medier till vidmakthållandet av klimatförnekares åsikter?*
- *Hur bidrar sociala medier till att främja extrema åsikter?*
- *Hur kan man förstå sambandet mellan klimatskepticism och högerpopulism?*

Genom att följa och analysera innehållet, informationen och diskussionerna på utvalda klimatskeptiska och högerpopulistiska Facebooksidor och hemsidor identifieras olika faktorer som kan bidra till och främja vidmakthållandet av åsikterna. Resultatet av denna studie kan förhoppningsvis sedan tillämpas för att förstå andra samhälleliga problem i en större kontext, där den motdemokratiska rösten är stark och alternativ forskning betraktas som sanning.

Metod och urval

Fallstudie

Då analysenheterna i form av de utvalda hemsidorna och Facebook-grupperna studeras i samma kontext utgör arbetet en traditionell fallstudie (Esaiasson 2012:109). Det lämpar sig för vår undersökning då det ger oss möjligheten att undersöka grundläggande och organiserade strukturer i diskussionerna som förs på de olika Facebooksidorna, och se eventuella samband mellan dessa (Ekström & Larsson, 2010:18). På så sätt kan vi belysa en generell problematik kring algoritmisering och filterbubblor på sociala medier. Ämnesområdet klimatförnekelse utgör ett bra exempel för att belysa denna typen av frågor då det återfinns en tydlig skiljelinje mellan den etablerade klimatforskningen och klimatförnekelse. Det nästintill enade forskningssamhället som ena parten och klimatförnekare som andra part visar på ett intressant fenomen som kan belysa filterbubblornas makt. Resultatet av undersökningen som här utförs på klimatförnekares filterbubblor kan bidra till en större och mer generell förståelse för fenomenet filterbubblor, åsiktsbildning och vidmakthållande av åsikter.

Empiriskt material - urval och avgränsning

Fallet fokuserar på filterbubblor och klimatförnekare i en svensk kontext, och urvalet av källor är baserat på hemsidor och Facebook-grupper som tycktes ha en större mängd information att tillhandahålla, samt vara relativt regelbundet uppdaterade. Dessa Facebook-grupper, sidor och webbsidor med huvudsakligen klimatskeptiskt innehåll bestod av *Stockholmsinitiativet* (under webbadress klimatupplysningen.se) och *Klimatbluffen* (Facebook-grupp). Stockholmsinitiativet är en hemsida och blogg startad och driven av personer med blandad akademisk bakgrund med eget uttalat syfte att granska klimatpolitiken. Klimatbluffen, en Facebooksida som har beskrivningen “vi presenterar all klimatfakta, Klimatbluffen kommer att nyansera klimatdebatten i Sverige” (Klimatbluffen, Facebook) blev också utgångspunkt i den empiriska insamlingen på Facebook, detta för att det var den största och mest aktiva klimatskeptiska sida vid undersökningen hittades på svenska. Dessa två huvudsakliga källor uppdaterar frekvent och tillhandahöll därför ett brett utbud av inlägg och länkar från ett flertal år. De visar engagemang i debatten om klimatfrågan och samlar mycket av den information och sammanhang som är givande för en undersökning som denna. Vidare användes sidorna som föreslogs av algoritmerna via Klimatbluffen för att se gemensamma nämnare. De huvudsakliga hemsidor och Facebookgrupper som kunde kopplas till de politiska åsikter som upptäcktes

under analysens gång var *Samtiden*, *Samhällsnytt*, *Fria Tider*, *Sparka Peter Wolodarski och bojkotta DN* och *Faktafabriken* (sidor med huvudsakligt syfte att bidra med andra vinklar på nyheter och samhället än etablerad media). Avgränsningen föll naturligt på sidor och grupper på Facebook som var max 3-4 förslag eller klick bort från Klimatbluffen. Under analysen och insamlingen av empiriskt material upptäcktes tidigt även de källor med politiskt innehåll som kom att användas. Dessa källor bestod av hemsidor samt svenska grupper från Facebook med högerpopulistiskt innehåll, föreslagna via sidan Klimatbluffen. All information vi fann var offentlig och tillgänglig för allmänheten.

Studien genomfördes under hösten 2018, en tid då rapporteringen kring klimatförändringarna gavs stort utrymme i media. I september 2018 var det val till riksdagen, vilket också bidrog till att politik var ett aktuellt ämne i media, och de högerpopulistiska partierna, i synnerhet Sverigedemokraternas, framgång blev märkbar.

Kvalitativ innehållsanalys

Denna fallstudie har utförts på innehållet i texter och inlägg från utvalda Facebook-grupper och för undersökningen aktuella hemsidor med klimatskeptiskt och högerpopulistiskt innehåll. Läsningen som utförs på det insamlade materialet har gjorts noggrant och med kunskap om den kontext inläggen och diskussionerna befinner sig i. Förståelsen kring helheten och kontexten kring klimatfrågan, filterbubblor och sociala medier har i denna undersökning stor betydelse för den analys som sedan utförts. Denna typ av materialbehandling benämns som kvalitativ innehållsanalys, eller kvalitativ textanalys. Den intensiva läsning som denna kvalitativa analys kräver, öppnar möjligheter att hitta och ta ut de viktigaste delarna i innehållet för att kunna analysera materialets betydelse för åsiktsbildande och vidmakthållande i filterbubblor när det kommer till klimatförnekelse (Esaïasson et. al. 2012:210). Den teoretiska utgångspunkten har utgjort grunden i analysen av materialet, då den belyst de aspekter som varit viktiga för att kunna besvara forskningsfrågorna. Kombinationen av en kvalitativ innehållsanalys och de teoretiska verktyg som använts har hjälpt undersökningen att hitta samband och utföra analyser på filterbubblor och deras effekter. Det teoretiska ramverket har därför väglett innehållsanalysen genom att belysa några av de mest centrala punkterna att undersöka. Vi tolkar våra analysenheter genom den hermeneutiska tolkningsläran att texten är en del av en större helhet. För denna undersökning har det även varit viktigt att ta i akt de olika perspektiven de undersökta källorna kan ses ifrån; oss som forskare och avsändaren. Det är enklare att tolka en

text som, likt denna undersökning, är nära i tid och rum. Detta arbete är baserat på inlägg, sidor och information som har publicerats relativt nyligen. Det gör att vi med hjälp av den kvalitativa analysen kan dra slutsatser om fenomenet i vår nutid, och avståndet mellan det empiriska materialet och oss forskare är litet (Esaiasson et. al. 2012:222-223). Den teoretiska utgångspunkt som arbetet vilar på är utvald för att sätta in det undersökta materialet i en större kontext. Teorierna hjälper till att koppla samman innehåll i artiklar, inlägg och kommentarer på de undersökta plattformarna med de mer allmänna tendenser de kan representera. Med hjälp av vår teoretiska utgångspunkt i kombination med en djupgående läsning av materialet som valts ut kan arbetet påvisa de generella effekter filterbubblor kan ha.

Metodreflektion

Metoden som valts i form av en kvalitativ innehållsanalys lämpar sig bäst för denna typ av djupgående undersökning. Eftersom analysen av det empiriska materialet kräver den noggranna inläsning och kontextuella förståelse som i detta fall, är just denna typ av kvalitativa bearbetning optimal. När det utförs en kritisk inläsning som denna, kan resultatet färgas av den generalisering som görs av oss som författare, men detta är något som blir nödvändigt att ha överseende med för att nå den typ av analys som är önskvärd. Denna undersökning tittar på ett flertal plattformar för klimatförnekare och dess argument, samt beaktar eventuella fynd och generaliseringar i relation till tidigare forskning inom detta område. Detta gör att vi kan minimera den påverkan våra personliga utgångspunkter och ramverk kan ha på våra tolkningar.

Denna typ av fallstudie lämpar sig för att kunna dra mer generella slutsatser om fenomenet filterbubblor. Ämnet klimatförnekare utgör ett tydligt exempel på hur denna typ av åsikter kan bildas och bibehållas med hjälp av sociala medier, trots en väldigt enad forskarkår. Det är här även viktigt att ha materialval i åtanke. Tolkningen som gjorts under insamlingen av det empiriska materialet är att våra valda källor är relativt typiska för ämnet, och kan ses som trovärdiga källor att dra mer generaliserande slutsatser om (Esaiasson et. al. 2012:220).

På grund av att det under studiens gång upptäcktes starka kopplingar mellan högerpopulism och klimatförnekare, ledde detta till att fokus skiftade något och mer utrymme lades på att undersöka denna relation. Det kom därför att bli centralt för uppsatsens frågeställningar. Eftersom denna koppling även kunde visa på en intressant aspekt på filterbubblor och algoritimisering blev det en naturlig riktning att ta. Denna flexibilitet är viktig att ha i denna typ av kvalitativ forskning, vilket blev tydligt under analysens gång (Eksell & Thelander 2014:229).

Vi har i denna undersökning varit ständigt medvetna om att våra egna sociala medierflöden också är individualiserade, och har därför aktivt försökt att ta oss ifrån våra egna algoritmer genom att surfa inkognito och strävat efter ett sakligt insamlande av material. Vi har genomgående varit medvetna om hur våra egna förutsättningar kan påverka undersökningen, och har i så stor utsträckning som möjligt försökt att komma ifrån detta. I detta fall kan även förförståelsen påverka hur analysen utformas, men detta är samtidigt något som är nödvändigt för att kunna dra slutsatser om materialet (Esaiasson et. al. 2012:222).

Teoretisk utgångspunkt

Lippman (1922) skriver om hur de beslutsfattande krafterna i samhället i grunden använder media för att systematiskt rapportera händelser ur de perspektiv som de vill sända ut till samhället. På så sätt bidrar de till att skapa och kontrollera samhällsmedborgarnas verklighet, vilket kan belysa vissa av de argument kring medierapportering klimatskeptiker vid tillfällen presenterar. Detta kan även Herman och Chomsky (2002) illustrera då de skriver om propagandamodellen och syftar till att förklara hur amerikanska medieinstitutioner är konstruerade för att gynna de politiska (antikommunistiska) och finansiella eliterna. Propagandamodellen kan även tillämpas på hur de algoritmer som finns på internet och känner av våra beteendemönster, är utformade på ett sätt som gynnar, bevarar och polariserar politiska ideologier.

Forskningen som vidare berör *information cocoons*, *echo chambers* eller *filterbubblor*, som det framgent kommer att benämnas som i denna uppsats, fokuserar på både uppkomst och påverkan. De kan både påverka vad vi tycker, men även **vad** vi tycker om. Filterbubblornas möjliga påverkan på demokratin återfinns i verk av bland annat Pariser (2011), Sunstein (2007) och Dahlgren (2009). Deras perspektiv kan hjälpa uppsatsen att belysa den påverkan filterbubblor kan ha på samhället när de väl har uppstått. De avskärmade och personaliserade flödena gör att vi inte utsätts för information vi inte själva vill utsättas för eller försöka förstå. Pariser beskriver att när internet växte fram kändes ett nytt hopp för demokratin. Internet skulle underlätta informationssökande och bidra till att man kan skapa sig en egen tolkning av händelser –utan att medierna vinklar den. Dock har algoritmerna omöjliggjort detta, och idag är det svårt att ens med ansträngning lyckas hitta information som inte är anpassat efter tidigare klick (Pariser 2011). Genom att tillämpa Robert Cialdinis principer för påverkan på upplägget i sociala medier, bland annat användningen av algoritmer, visar hur omständigheterna i vårt sociala media flöde har starka tendenser att påverka ens åsikt (Cialdini 2005).

I *Republic.com 2.0* (2007) både informerar, diskuterar och varnar Cass R. Sunstein om de faror som internet kan ha på demokratin. Den filtrering som sker varje dag, vare sig det är i valen om att endast läsa om vår egen hemstad på nyhetssidor eller bara titta på resultaten rörande vårt favoritfotbollslag, gör att vi skärmar av oss på ett sätt som inte är möjligt i den verkliga världen. Vi individualiserar våra flöden för att de ska passa oss perfekt och inte mata oss med information som upprör eller inte intresserar oss. Hotet mot demokratin ligger i faran att vi inte längre behöver utsättas för åsikter som vi inte håller med om. Om vi inte delar upplevelser och värderingar med människor som inte alltid tycker som vi förlorar vi grunden för en deliberativ demokrati. I *#republic: Divided Democracy in the Age of Social Media* (2017)

utvecklar Sunstein likt i det tidigare verket sina argument kring faran av att bilda sin filterbubbla online, men har i denna bok även tittat närmre på hur användandet av Facebook och Twitter påverkar det politiska samtalet, vår åsiktsbildning och vår världsåskådning. Båda dessa böcker hjälper uppsatsen att förstå hur sociala medier kan främja klimatskeptikernas vidmakthållande av åsikter, men även vad för fara det finns med deras filterbubblor i längden. I linje med detta argumenterar även Peter Dahlgren kring hur det klassiska politiska deltagandet blir mindre och mindre. Medan samhället står inför socio-kulturella utmaningar som påverkar demokratin form, spelar även media en stor roll i formandet av vårt *civic engagement*, eller medborgerliga engagemang. Från boken *Media and Political Engagement - Citizens, communication and Democracy* (2009) drar undersökningen nytta av Dahlgrens argument kring civic engagement och de nya formerna av politik som har utvecklats i takt med internet och sociala medier. Här kan uppsatsen hitta möjliga förklaringar på grunden i både missnöjet som bygger upp skepticism, och hur sociala medier sedan bidrar till att bibehålla våra åsikter.

Pierre Rosanvallon ger ytterligare djup till de argument Dahlgren och Sunstein presenterar kring missnöjet och filterbubblornas påverkan på demokratin. Han menar att även om valdeltagandet och folkets tillit till politikerna och det politiska systemet har sjunkit, har det politiska engagemanget snarare endast ändrat form. Författaren bidrar med en till dimension för att förstå den typ av rörelser som kan frodas på grund av missnöje och filterbubblor, något han kallar för *motdemokrati*. Med hjälp av hans begrepp *Motdemokratin* (2006) kan vi förstå missnöjet som kan vara en möjlig grund till klimatskepticism, men även de sociala och politiska rörelser som kan skapas med hjälp av sociala medier. Den "medborgerliga aktivismen" är idag, och har även varit historiskt, en stor del av demokratin. Missnöje mot den rådande makten är en del av folkstyret, och Rosanvallon belyser det medborgerliga engagemangets betydelse. Manuel Castells skriver i *Networks of Outrage and Hope - Social Movements in the Internet Age* (2015) om makten att kunna konstruera mening i människors liv, och påverka hur de tolkar händelser. Detta kan göras genom manipulation av innehållet i media. I vårt fall kan detta belysa bland annat hur olika källor och val av dessa påverkar hur vi konstruerar vår världsbild och våra åsikter.

Feed me - om hur algoritmisering på sociala medier skapar filterbubblor och bidrar till ökad polarisering

Hur sker framväxten av klimatförnekarens filterbubblor? Vad har sociala medier för roll i fenomenet? Vad kan en politisk ideologi ha för bidragande orsak? Och vilka konsekvenser kan selektivt åsiktsbildande ha? Genom att ställa dessa frågor under inläsningen av det utvalda materialet kunde de olika möjliga orsakerna utläsas. Vidare presenteras analysen på materialet i form av de centrala aspekter som just detta arbetes undersökning har funnit mest relevanta.

Hur kan filterbubblor uppstå? - Algoritmer och selektiv exponering

Traditionellt sett har opinionsbildningen skett uppifrån och ner. Medierna, i största utsträckning massmedier, har informerat folket om nyheter, det politiska läget och världshändelser. När vi har tittat på TV, läst tidningen eller lyssnat på radio har ämnena och frågorna vi tyckt till om serverats från våra nyhetskällor (Petersson 2009:18). Med internet och sociala medier har det skett en förflyttning i samhället. Det är inte bara informationen som har flyttats till internet, utan den nya tekniken har även öppnat upp för interaktion, reaktion och helt nya möjligheter till kontakt och engagemang. På så sätt kan det ses som att åsiktsbildningen nu istället sker "underifrån". Folket utgör nu mer än någonsin källan till den debatt som förs i samhället (Dahlgren 2009:115-116). Rosanvallon (2006) skriver om hur valdeltagandet har minskat i takt med det sjunkande förtroendet för den politiska makten i samhället. Detta har bidragit till att det sker en politisk mobilisering online, där människor uttrycker missnöjet i nya former. Internet har skapat en ny politisk arena. Inte minst ser vi detta i det undersökta fallet av klimatskepticism. Plattformar och hemsidor gör det möjligt för klimatskeptiker att sprida, diskutera och befästa sina åsikter. I takt med det minskade röstdeltagande runt om i världen, har också siffrorna tydligt visat på att det mer "okonventionella engagemanget" samtidigt har ökat. Rosanvallon menar att man därför istället bör tala om den politiska aktiviteten som "medborgarskapets mutationer snarare än om dess nedgång" (2006:31-32). Den typen av politisk aktivitet och engagemang i frågor som rör bland annat skepticismen kring klimatförändringarna visar på en typ av medborgarengagemang i form av missnöje som Rosanvallon även påpekar är en del av det nya demokratiska samhället. Sociala medier tillåter oss att ha kontakt med hela världen. Vi kan dela bilder, åsikter, minnen, recept, information - möjligheterna är oändliga. Vi har nätverk som innehåller vänner och totala främlingar. Plattformar som Facebook, Youtube och Twitter tillåter oss att dela med oss av nyheter från

olika hemsidor, de senaste forskningsrönen och dagens händelser i världen. När vi öppnar upp datorn eller scollar genom våra flöden på mobilen möts vi av otaliga inlägg som försöker nå vår uppmärksamhet och påverka, engagera eller informera. Genom ett knapptryck har vi möjlighet att gilla, dela eller kommentera det som publicerats, och vi kan välja att följa personer eller sidor för att få uppdateringar kring vad dessa mer har att komma med i framtiden. Vi skräddarsyr våra sociala medier till onlineversioner av oss själva, det som Cass R. Sunstein kallar för "The Daily Me", och våra åsikter där vi samlar vänner, sidor och information som vi vill ta del av i vardagen (2007:1-3).

Denna typ av selektiv exponering som sker när vi väljer vilka sidor vi vill ta del av innehållet på, och vilka vänner vi vill dela våra inlägg med, bildar en typ av onlineidentitet (Dahlgren 2018:40). Ser vi en uppdatering från någon som skriver något vi inte håller med om, kan vi välja att kommentera och diskutera med denne, eller välja bort att i framtiden se liknande inlägg helt. Lika fort som vi kan välja att följa en person eller sida kan vi välja att sluta följa den. Medvetet eller omedvetet skapar vi oss en bekvämlighet där vi blir matade med den typ av information som behagar oss och bekräftar våra egna åsikter och synvinklar (Sunstein 2007:1-3). Här blir därför klimatskeptiker ständigt bekräftade av andra klimatskeptiker som delar liknande världsbilder. Det medborgerliga samtal som Rosanvallon (2006) beskriver, blir därför lätt avskärmat från skilda åsikter.

Samtidigt som vi gör aktiva val om vem vi följer, gillar och delar inlägg av, finns det en teknisk makt som påverkas oss i bakgrunden. Facebook, Twitter och liknande plattformar har algoritmer, ungefär som inbyggda sensorer som samlar och tolkar information om oss och vår aktivitet, som automatiskt skapar olika kategorier av innehåll som sedan visas i våra flöden beroende på våra intressen och vilka andra sidor vi har besökt. Då det finns en otroligt stor mängd data att tillhandahålla, så fungerar algoritmerna för att förse dig med den data som verkar mest relevant för just dig, baserat på vad för sidor du tidigare besökt och gillat. Annonsförsäljningssystemen utgår från det vi klickar på, gillar och delar. Plattformar som Facebook och Google filtrerar och väljer åt oss vad det är vi får se (Pettersson 2018:31-32). Detta innebär att så fort vi själva gör aktiva val kring den information vi ser och interagerar med på våra sociala medier, gör algoritmerna detsamma för oss. De sorterar bort den information som antas vara ointressant för vår ståndpunkt. I samspel med algoritmerna skapar vi en filtrerad onlinebubbla där våra anpassade verkligheter frodas och skapar egna så kallade "eco-chambers". Dessa skräddarsydda filterbubblor skapas i relation till de saker du genom ditt onlinebeteende verkar gilla, saker du har gjort, eller på saker som personer du följer gillar (Pariser 2011:9). Följer du en Facebookgrupp som delar klimatskeptiskt innehåll, eller har varit

inne på en hemsida med innehåll som kritiserar klimatforskningen, är det sannolikt att liknande ideologiskt innehåll kommer att prioriteras att visas för dig i framtiden.

“Building a Better News Feed for You” - 2016 publicerades ett inlägg under denna rubrik på Facebook som i princip motiverade hur plattformen hjälper till för att bilda det Sunstein benämner som ”The Daily Me”. Hur Facebook samlar in information för välja åt dig vad som ska komma upp i ditt flöde, och för att visa de mest ”relevanta” sidorna och inläggen. Detta är något som Facebook öppet gått ut med och menar att de programmerat för vår skull, för att vi ska få ett flöde vi trivs bättre med. ”It is subjective, personal, and unique – and defines the spirit of what we hope to achieve” (uttalande från Facebook i Sunstein 2017:12). Även om det inte är en ny företeelse att konsumera media som tilltalar en, fungerar filterbubblorna annorlunda än ett val av tidning i affären eller kanal på TVn. Du är ensam i din filterbubbla - ingen får samma skraddarsydda innehåll som just du. Filterbubblan är osynlig, till och med för dig själv. Du har inte i full utsträckning valt bubblan, den väljs åt dig (Pariser 2011:9-10). Internet har lett en medierevolution i över 20 år. Sedan dagen det blev tillgängligt att röra sig online, tills idag då det utgör en mer etablerad bas för både en- och tvåvägskommunikation (Dahlgren 2009:39). Det har vidare öppnat upp nya möjligheter för civic engagement, alltså möjliggjort interaktion och mobilisering där människor kan engagera sig i samhällsfrågor, politiska som opolitiska (Dahlgren 2009). Men missnöjet som kan spridas och gro på dessa plattformar kan polarisera det politiska samtalet, och det medborgerliga engagemanget kan bli problematiskt.

Den politiska rösten - hur ideologi och partipolitik kan påverka våra filterbubblor

Ökad polarisering och minskad tillit

När filterbubblorna har uppstått och de individualiserade näten har börjat att vävas blir innehållet mer och mer det samma. Som den engelska termen på fenomenet, “echo-chambers”, verkar bubblorna ifred som egna, slutna ekosystem. I ett kretslopp som styrs av både aktiva val och algoritmer som snävar av informationen ytterligare (Dahlgren 2018:41). “För vår skull” formas våra onlinevärldar, där vi idag får stor del av vår information och bildar våra världsbilder.

I svensk etablerad media och forskning råder konsensus om klimatförändringarna. Det rapporteras kontinuerlig om nya rekordtemperaturer och naturkatastrofer som är en konsekvens av människans levnadssätt och hur vi måste agera omgående för att förhindra att det blir värre.

I USA däremot, är klimatskeptikerna inte ovanliga och 47% av amerikanerna tror inte på global uppvärmning (Howe m.fl. 2015). Det kan kännas avlägset Sverige, men den växande trenden av skepticism ses nu tydligare i vårt avlånga land. Majoriteten av den etablerade forskningen är överens om att vi går mot ett varmare klimat och att det är orsakat av människans levnadssätt, men där det finns forskning finns det även kritik. Klimatförnekare i Sverige får inte någon stor uppmärksamhet i media, men det betyder inte att den inte finns - eller till och med växer. I en artikel på Newsmill presenteras ett upprop där 20 svenska "toppforskare" har skrivit under på att koldioxidutsläppen inte påverkar klimatet:

Det finns inget samband mellan förhöjd koldioxidhalt och eventuella klimatförändringar. Uppvärmningen under 1900-talet ger inte anledning till oro, oavsett orsakerna. Den klimatpolitik som bygger på FN:s klimatpanel riskerar att drabba de fattiga mycket hårt. Det skriver Lars Bern och 20 professorer och docenter i naturvetenskapliga ämnen. (Newsmill 2008)

Newsmill är en webbplats för nyhetskommentarer och debatt, och beskriver sig själv som politiskt och religiöst obunden. Alla som är medlemmar på Newsmill kan publicera artiklar. Newsmill drevs mellan 2008 och 2013, och utgjorde ett forum där olika röster och perspektiv kan komma till tals. Författaren till denna artikel hänvisar till dessa "toppforskare" för att göra sin ståndpunkt starkare och med motiv att motbevisa den etablerade forskningen. Vad som definieras med toppforskare, eller vilka ämnen de forskar i, framgår inte i artikeln. Men, det framgår att det finns en motrörelse bland forskare för klimathotet (Newsmill 2008).

Det är som sagt hos de stora nyhetsmedierna om klimatförändringarna som råder det konsensus om klimatförändringarna, men på sociala medier finns sidor som hävdar det motsatta. I ett tidigt skede i vår undersökning, noterade vi hur följarrantalet till *Klimatbluffen*, en svensk Facebooksida för klimatskeptiker, kontinuerligt ökade. På mindre än 2 veckor (perioden 20/11-30/11 2018) ökade följarrantalet från 1749 till 2018 st. Följarrantalet har sedan dess fortsatt att växa och sidan är i skrivande stund uppe i 3143 följare. Detta behöver nödvändigtvis inte betyda att alla de som följer *Klimatbluffen* tror blint på allt som skrivs där, men det visar tydligt på att det finns ett växande intresse hos det svenska folket att vilja ha information som går emot den etablerade forskningen som visar på hur växthusgaserna i atmosfären ökar och att klimatet blir allt varmare.

Under undersökningens gång upptäcktes också ett tydligt samband mellan klimatskepticism och högerpopulism. Detta samband noterades främst då de sidor som föreslogs via *Klimatbluffen* ofta grundade sig i ett missnöje mot dagens politiska etablissemang, vilket är en grundpelare i den högerpopulistiska ideologin. Det finns alltså en relation mellan de mer synliga klimatskeptikerna och de högerpopulistiska tendenserna. Högerpopulismens

framfart runt om i världen går inte obemärkt förbi. I USA, Brasilien och Europa ökar stödet för de högerpopulistiska partierna, och så även i Sverige. Sverigedemokraternas framgång de senaste riksdagsvalen är tydlig - de är nu landets tredje, i vissa opinionsmätningar till och med andra, största parti (val.digital). Populismen och misstron är starkt kopplade till varandra, och inte sällan finns en negativ inställning mot det rådande förhållningssättet i samhället (Rosanvallon 2006).

Högerpopulism och klimatskepticism

På de plattformar med huvudsakligen klimatskeptiskt innehåll hänvisades till information kring alternativ forskning och skeptiska synpunkter kring vad som anses som den befästa forskningen om miljön idag, vilket även visades på många populistiska sidor som återfanns i undersökningen. Dessa hemsidor och grupper har huvudsakligen visat högerpolitiska och populistiska tendenser, framförallt i form av missnöje och partipolitiskt stöd eller kritik. Klimatupplysningen, eller Stockholmsinitiativet, är en svensk hemsida och organisation som uppdaterar frekvent och omfattande om ämnet klimat och kritiken mot forskningen i en svensk kontext. I september 2018 publicerades artikeln "Den gröna ideologin och klimatångest kontra data från verkligheten" (Löfving-Henriksson 2018). Här diskuteras hur den så kallade "gröna ideologin" är ett hot mot sanningen. Bland annat menar Löfving-Henriksson, tidigare lärare i naturvetenskap, att FN och EU "fått stora delar av västvärlden att tro att klimathotet vilar på logik och vetenskap. De troende ser tecken på att 'klimatförändringarna' redan är här, klimatångesten breder ut sig och enskilda och samhället ställer om efter förmåga." (Löfving-Henriksson 2018). Inlägget kritiserar både den miljöpolitik som förs i Sverige och internationellt, men också visa på hur samhället konstruerar "klimatalarmism".

Hur skulle vi kunna frälsas från den gröna klimathotsideologin/religionen? Ett enkelt svar borde naturligtvis vara att gammelmiljömedia släpper lös en allsidig, fri och öppen debatt om klimathotsfrågan, men hur löser man det i ett land, där det talas vitt och brett om det fria ordet, medan det i verkligheten stryps i denna ödesfråga? (Löfving-Henriksson 2018)

Ett annat inlägg på hemsidan syftas det till att bland annat Miljöpartiet tog sig in i riksdagen baserat på en lögn om miljön, och att kunskap om "klimatet" endast är baserat på så kallad *confirmation bias*, alltså när aktivt söker efter att bekräfta det vi redan vet. I linje med inlägget på Klimatupplysningen finns en kommentar på ett inlägg på Klimatbluffen som lyder:

Confirmation bias. De accepterar bara påståenden om dystopi och skrämsel som de kan använda för att gagna deras politiska inflytande. Är ju inge kul med vetenskapliga rönn som säger att jorden mår bra. (Klimatbluffens Facebooksida 2018)

Uttalanden som dessa kan kopplas till de populistiska idealen, då de lägger fokus vid misstro mot den rådande politiska makten (Rosanvallon 2006:218). Rosanvallon menar på att populismen radikaliserar den så kallade *övervakningsdemokratin*, och är en stor del av uttrycket av motdemokratin. Övervakningsdemokratin innebär i grunden att folket ständigt granskar och ifrågasätter makthavarna och staten, för att minska risken för korruption i det representativa systemet. Denna övervakning ska göra att misstron aktiverar folkets demokratiska engagemang, och den allmänna opinionen som bildas är folkets sätt att existera i det politiska systemet. Klimatskepticismen blir ett uttryck för den motdemokratiska mobilisering som manifesteras i den misstro och granskning som riktas mot staten. Det blir ett sätt att utöva makt, och internet har haft en stor betydelse i att förkroppsliga denna funktion. Rörelser som klimatskepticismen har kunnat spridas och utvecklas på ett helt nytt sätt på grund av den spontanitet och direkteffekt internet öppnar upp för. Interaktionen mellan människor online har bildat ett nytt och direkt sätt att övervaka makthavarna på, och det utgör en grund som inte längre hämmas av frågor som klass eller identitet. Internet har också öppnat upp för klimatförnekarna att i en ny politisk form kunna manipulera och aktivera, och filterbubblorna bidrar med ytterligare en dimension till detta. (Rosanvallon 2006:69). På så sätt blir kombinationen av misstron, de populistiska inslagen och det virala samhället ett smidigt recept för att sprida och bibehålla klimatskeptikernas åsikter, med en gnutta bekräftelse i vetenskapen om att det är ett uttryck för allmän opinion och granskning av den rådande makten.

Att uttrycka politiskt hån är något som vidare stärker det populistiska ställningstagandet (Rosanvallon 2006:217-219). Detta syns bland annat när klimatskeptiker hånar och angriper makthavare, och när politiker påstås själva tjäna på att lägga fokus på klimatfrågan. Att diskreditera medier är något som har en stark relation till partipolitiken, och bland annat har Sverigedemokraternas röstare det lägsta förtroendet för nyhetsmedier i Sverige (Andersson 2018:141). Misstron för politiken och medierna är något som är starkt kopplad både till klimatförnekelse och populism. Att många liknande artiklar och diskussioner med klimatskeptiskt innehåll återfinns på populistiska hemsidor och Facebooksidor som Fria Tider, Samtiden och Samhällsnytt blir ett bevis för de många gemensamma faktorer dessa synsätt har. Facebookgrupperna och hemsidorna är alla högerpopulistiska sidor där klimatet ofta beskrivs som en politisk fråga som är väldigt vinklad eller tar upp allt för mycket utrymme i media. En av de i skrivande stund senaste inläggen på Samhällsnytt har rubriken "Vetenskap eller klimatalarmism?", där Peter Stilbs, professor emeritus i fysikalisk kemi, menar att Sveriges Radio antar en politisk vinkel som inte gynnar en vetenskapligt baserad diskussion utan endast

“misstänkliggör” (Dagerlind 2018). Här visas starka misstankar både mot etablerad media och den påstådda politiska vinkel som problematiserar klimatförändringarna. Det blir ett uttryck för övervakningen i form av motdemokratin, men det problematiska är att argumenten baseras på information som är svagt uppbyggd av källor som sticker ut från den etablerade vetenskapen.

Ett vanligt argument hos klimatförnekare är att forskningen kring miljön är överdriven och snedvriden. Det fanns en tydlig tendens att hänvisa till liknande källor på de klimatskeptiska och de högerpopulistiska hemsidorna. Bland annat hänvisar både Stockholmsinitiativet och Fria Tider till undersökningar som lägger vikt vid att det var minst lika varmt, om inte varmare, på medeltiden som det är nu (Fria Tider 2012, Nordin 2014). Inläggen refererar till forskning som ska visa på hur medeltemperaturen bara naturligt varierar beroende på cykler jorden går igenom, samt att vi långsiktigt snarare går mot ett kallare klimat än ett varmare. Ansvarig för inlägget på Stockholmsinitiativets hemsida är en professor emeritus i vetenskapsteori från Linköpings universitet, en titel som i detta fall troligen används för att legitimera forskaren, trots att dennes forskningsområde inte är inom miljö eller klimatfrågor. Vidare finns exempel på hur Samtiden på sin Facebooksida kommenterar och länkar innehåll om meteorologen Pär Holmgren där han kommenteras som någon som har farliga tankar om miljöns betydelse. Kommentarererna under det länkade inlägget, som ursprungligen finns på deras webbsida, lyder bland annat “miljötallibanerna” och “klimathysteri” (se bilaga 1). Liknande misstro och kommentarer hittas om meteorologen på Stockholmsinitiativets hemsida. Där kallar man Holmgren för “professionell förvillare” och “domedagsprofet” (Nordin 2015). Holmgren är aktiv i debatten om klimatet och har bland annat skrivit boken “Klimatkoden” där han diskuterar just klimatskeptiker och hur man kan föra debatt med personer med dessa åsikter. I boken (utgiven 2009) uppges 8 procent av det svenska folket vara klimatskeptiker (Aktuell Hållbarhet 2009).

Även algoritmer kan spela en stor roll i detta fall. Då algoritmerna fungerar för att förse en med information som kan tyckas vara relevant, föreslås på sociala medier. På Facebook när man besöker en sida föreslås i marginalen något som kallas “liknande sidor”, med direktlänkar till dessa sidor (Dahlgren 2018:41). Med utgångspunkt i den klimatskeptiska sidan *Klimatbluffen* följde vi algoritmernas förslag till liknande sidor.

Klimatbluffen är en svensk Facebooksida som beskriver sig som “Här kan du läsa om klimatet och varför en del politiker med flera har ljugit om forskning och det så kallade ‘Co2 hotet’”. Beskrivningen antyder att politiker ljuger om klimatforskning, vilket visar på stark misstro mot politiker. Väl inne på sidan finns det gott om inlägg där medier, forskning och politiker som talar om klimathotet kontinuerligt diskrediteras. Inlägg lyder bland annat “Al

Gore har speciella träningsläger för klimatalarmister i Brasilien”, “Vanligt folk har tröttnat på all extremism, klimat, feminism, religion, allt som msm (main stream media) dagligen försöker göra till normalt med sina påverkanskampanjer (Svt, Tv4)” och “SMHI:s väder-Pär, numera EU-politiker åt Miljöpartiet, önskar ett gott nytt år. Väder-Pärs löfte till väljarna är att avskaffa demokratin och allmänna val!”.

Den etablerade forskningen visar på att klimatförändringarna medför en stigande vattennivå. I ett inlägg på Klimatbluffen diskrediteras detta argumentet genom att visa en bild på en båt som har gått på grund och en länk till CFACT (se bilaga 2), som är en ideell organisation som ursprungligen föreslog frimarknadslösningar på miljöfrågor, men har alltmer vänt till att förneka klimatförändringarna.

Inne på Klimatbluffens Facebooksida, under rubriken “liknande sidor”, föreslås sidor som *Faktafabriken* och *Malena Ernmans dumheter*. Dessa sidor genomsyras av inlägg som är kritiska mot bland annat dagens politiker och mainstream-medier. Om själva Facebooksidan vidare gillar andra sidor, syns detta strax under “liknande sidor”, under en rubrik som lyder “sidor som gillas av den här sidan”. Faktafabriken gillar då sidorna *Meanwhile in Sweden* och *Vita kränkta kvinnor*. Sidan *Vita kränkta kvinnor* har som profilbild en osmickrande tecknad karikatyr av den tidigare partiledaren för Feministiskt Initiativ, Gudrun Schyman, som profilbild (se bilaga 3), och den beskrivs som “Skrämselsida, dold opinionskraft, politisk satir och kritik av normkritiken ur ett normiekritiskt perspektiv.”. På sidorna som föreslås varierar ämnena, men ideologin är samma. De motsätter dig politiskt konsensus och det visas på misstro, missnöje och starkt motstånd mot dagens etablissemang. Dessa tendenser kännetecknar högerpopulism. Men den typ av diskussioner som förs är också en form av det civic engagement som Dahlgren (2009) diskuterar. Men eftersom filterbubblorna avskärmar det innehåll som inte bekräftar den klimatskeptiska hållningen, begränsas det demokratiska samtalet och innehållet blir endimensionellt (Sunstein 2017). Ju mer ensidig fakta som tillhandahålls i sammanhanget, desto mer radikaliserat och polariserat blir samtalet.

Listan på diverse högerpopulistiska sidor som föreslås via algoritmerna kan göras lång. Facebooksidor som *Afs i riksdagen - ja tack* och *#swexit* var inte många klick iväg från *Klimatbluffen*. Det är en tydlig röd ideologisk tråd som genomsyrar de föreslagna sidorna, då man inte föreslås sidor som till exempel *KlimatSverige* eller *Jordens Vänner/Friends of the Earth Sweden* som också behandlar klimatforskning som huvudsakligt ämne, men från motsatt perspektiv. Inläggen på *Klimatbluffen* och *KlimatSverige* innehåller i princip totalt motsatt information om klimatet (se bilaga 4).

Ett genomgående argument mot klimathotet är att det är ett sätt för staten att lura på sig pengar genom beskattning på bland annat bränsle. Återkommande kommentarer på detta finnes i Klimatbluffen; “Det är klart en bluff för att skinna folk på pengar och skaffa sig herravälde över människans sätt att leva”, “#staten stjälar dina pengar och köper falsk vetenskap för att införa global skatt och diktatur trots att det är en LÖGN att CO2 påverkar klimatet nämnvärt” och “Ett bra sätt att tjäna pengar på allmänhetens okunskap”.

Likaså visar inläggen på de högerpopulistiska Facebooksidorna på stark misstro till den politiska etablissemangen, ofta i dessa sammanhang kallad “PK-eliten”, och mot de etablerade medieproducenterna. Ofta används benämningen “PK-eliten” när man hänvisar till *politiskt korrekta* media och politiker, alltså den delen i samhället som följer de rådande politiska värderingarna och den dominerande trenden i samhällsdebatten. Politisk korrekthet målas på dessa högerpopulistiska sidor upp som en slags stram ram av saker som är *okej* att säga. De menar på att “PK-eliten” kan därför inte uttrycka åsikter som inte är just politiskt korrekta, och ses då som sanningsförvrängare. Ett tydligt exempel på detta kan vi se i ett, av många, inlägg på sidan *Sparka Peter Wolodarski och bojkotta DN* (se bilaga 5), en sida som föreslogs av Facebook via Klimatkluffen. I ett inlägg visar de på att en journalist från Expressen tycker att det är “otäckt” att danska medier skriver så öppet om islam och invandring. Detta visar på misstro mot att svenska journalister som inte vågar skriva om dessa ämnen. Även Klimatbluffen visar sig negativt inställd till denna typ av korrekthet, och menar på att “PK-eliten” har lagt censur på klimatdebatten (se bilaga 6).

Den sympati som finns för nyhetsmedier varierar stort mellan olika personkategorier. Det har visats korrelation mellan förtroende och bland annat partisympati, ålder och politiskt intresse. Även här kan det ses ett samband mellan personer som röstar på partier som Sverigedemokraterna. De som uppger sig rösta eller sympatisera med SD är en grupp som visat sig ha extra låg tillit och negativ inställning till nyhetsmedierna. I jämförelse uppger 87-88 procent av de personer som sympatiserar med C, V, S och MP att nyhetsmedierna är mycket tillförlitliga, medan det endast är 68 procent som håller med om det av de personer som anger sig rösta på SD (Andersson 2018:141-142). Utmärkande är att denna grupp även har det övervägande lägsta förtroendet för nyhetsrapportering om klimatet (Andersson 2018:158).

I flera inlägg på de sidor som föreslogs visas på hur vänster- och “mitten”politiker säger emot sig själv. Till exempel i ett inlägg från *Faktafabriken*, ytterligare en sida som föreslogs via Klimatbluffen på Facebook, visar två tweets från Jan Björklund och Annie Lööf innan valet säger att SD skulle stödja en Socialdemokratisk regering (se bilaga 7). Inlägget menar på att dessa tweets nu, senare under hösten 2018, kan tala emot dem eftersom de senare sade sig kunna

diskutera samarbete med Stefan Löfven. Sidan *Sparka Peter Wolodarski och bojkotta DN* visar specifikt på en stark misstro för mainstream-medier och dess journalister. Sunstein menar att internet har öppnat upp helt nya möjligheter för de personer som känner denna misstro mot medier och deras representation av information (2009:112). Omslagsbilden till sidan *Sparka Peter Wolodarski och bojkotta DN* är en illustration som visar på denna misstro (se bilaga 8). Bilden är en tydlig illustration på hur man vill framställa hur de etablerade medieföretagen, PK-media, försöker att förhindra sanningen från att komma fram. De är fyra stora, manliga soldater som representerar SVT, Aftonbladet, TV4 och DN, som riktar sina gevär mot en ung kvinna med bakbundna händer, iklädd en ljus klänning och ögonbindel, hon representerar sanning. På så sätt kan det ses som att denna Facebooksidan (och andra liknande sidor) positionerar sig som en “underdog”, en underlägsen institution som försöker nå ut till allmänheten med den “sanna” informationen. Vilket PK-eliten då vill förhindra eftersom det inte går inom ramarna för politisk korrekthet.

Även på Klimatbluffen kan vi se hur dess följare tenderar att ha lågt förtroende för SVT, då de visade i ett nyhetsreportage (Aktuellt 2018) att jorden snart kan bli 5 grader varmare. Inlägget lyder:

Ojoj, nu är det 5 grader och ett brinnande klot enligt SVT. SVT finansieras av dig och mig och deras uppgift är att rapportera objektivt o sakligt !!!

Denna typ av kommentar visar på det medborgerliga engagemang som Rosanvallon talar om, men det kan ses som ett uttryck som misstro och motdemokrati. Övervakningen och engagemanget blir till viss del radikaliserat då det endast grundar sig i misstänksamhet och misstro.

I inlägget fanns var det också ett delad länk från “Klimatnätverket (Naturskyddsföreningen)” (se bilaga 7). Inlägget hade (när det varit publicerat i 11h) redan 114 reaktioner (gilla, skratta, arg) och 22 kommentarer. Några av kommentarerna lyder “bull shit...”, “fake fake fake”, och “Jädrans vad de propagerar nu för tiden, kan det bero på att det håller på att falla och att det gäller att kratta in det sista innan de blir genomsynade!”.

Detta går i linje med hur inläggen och kommentarerna oftast ser ut på de högerpopulistiska Facebooksidorna. Ständigt lågt förtroende för nyhetsmedierna samt nyhetsmediernas rapportering om klimatet. Istället är en vanlig uppfattning att mainstream-medier febrilt försöker dölja och förvränga sanningen. Med dessa formuleringar och förklaringen ges underlag för misstro och det blir enklare stärka sin egen åsiktsposition och förmedla sin världsbild. I linje med detta skriver Rosanvallon om uttrycket “don’t hate the media - become the media” (2006:67). Han menar att internet har blivit just den sociala och

politiska form som krävs för att civic engagement ska kunna utvecklas och spridas. Den ständiga övervakning som finns på makthavarna från folket, och missnöjet och motrörelsen när de tar samhällsfrågor i sina egna händer, definierar stora delar av fenomenet klimatskepticism. Civic engagement ses i grunden som något positivt, ett engagerat och aktivt samhälle där medborgarna är en del av utveckling och politik, men när det tar sig uttryck i den typ av missnöje som ses hos klimatskeptiker kan det även froda mer ogrundade och icke-konkreta rörelser som kan bli problematiska för en demokrati. När grunden för en demokrati är ett varierat demokratiskt samtal blir denna typ av polariserat civic engagement besvärligt.

Eftersom det enbart är ett perspektiv som representeras på dessa sidor så vidarebekräftas och legitimeras detta ensidiga perspektiv. Följer man en högerpopulistisk sida på Facebook och sedan klickar in på en eller flera "liknande sidor", så fortsätter världsbilden bekräftas från flertal håll. Detta visar på hur personer som rör sig på klimatskeptiska sidor och grupper lätt förs vidare till den högerpopulistiska politiken, och vice versa. Eftersom dessa partier ofta förknippas med missnöje och låg tillit för det rådande politiska styret, kan det även finnas en grundinställning som är ifrågasättande. Detta kan bidra till att det är lättare att utveckla även en skepticism mot bland annat klimatfrågan (Pettersson 2018:31-32). Som Rosanvallon skriver har missnöjet över att det politiska styret inte uppfyller och upprätthåller sina löften, gjort att mer indirekta former av demokrati har bildats. Det medborgerliga engagemang som skapas kan både ha politiskt innehåll, men även vara en ren form av uttryck och framförandet av missnöjet. Det begrepp som Rosanvallon myntar, "motdemokrati", kan här förklara den rörelse som uppstår när det kommer till bland annat klimatskeptiker. Folket ger demokratin en innebörd genom att uttrycka just misstro och bevakning, då det ständigt testar maktens form (Rosanvallon 2006). Det blir problematiskt när det medborgerliga engagemanget bildas och utvecklas i filterbubblorna, där det senare istället blir en del av de motdemokratiska makterna. "Real-world interactions often force us to deal with diversity, whereas the virtual world may be more homogeneous, not in demographic terms, but in terms of interest and outlook. Place-based communities may be supplanted by interest-based communities." (Sunstein 2007:48). Eftersom endast ett synsätt blir representerat i bubblan av klimatskepticism, blir även folkets röst i detta fallet onyanserad.

När man sår tvivel växer förutsättningar för högerpopulism

I dessa högerpopulistiska Facebookgrupper så används, som nämnt tidigare, ofta specifika exempel på personer eller händelser för att väcka misstro för diverse motiv. På så sätt kan man säga att de sår tvivel (på politiker och mainstream-medier) i samhället för att understryka sin

egen trovärdighet. Denna retorik påträffas även i SVTs dokumentär *Den stora klimatskandalen* (2018), som visar hur de stora oljebolagen avvisar forskning som visar på att fossila bränslen har en skadlig effekt på miljön, och menar på att det inte finns någon vetenskapligt tillförlitlig modell för att förutsäga framtiden. Dessa offentliga ifrågasättande av forskning har visat sig vara en framgångsrik affärsstrategi för oljebolagen. Kommunikationskonsulten Sebastian Schwark förklarar att “Det är alltid lättare att så tvivel än att övertyga människor om sanningen. Pr-experter pratar om ‘narrativ’. Ur olika perspektiv uppstår olika narrativ som alla gör anspråk på sanningen.” (Schwark 2018 i “Den stora klimatskandalen”).

På samma sätt som oljebolagen, använder Donald Trump denna populistiska retorik när han underminerar information som inte gynnar honom själv genom att kalla det för “fake news” (Groshek & Koc-Michalska 2017), och det är även liknande retorik som råder i de högerpopulistiska Facebooksidor och hemsidor vi har undersökt och analyserat. Genom att de diskrediterar media och forskning (se bilaga 2, 6 & 8) som visar på människans negativa effekt på klimatet bidrar de till att så tvivel. På detta sättet uppstår en osäkerhet för den etablerade forskningen och media, vilket gör att de klimatskeptiska och högerpopulistiska sidorna kan få större genomslag för sina perspektiv (Sunstein 2017). Vidare kan filterbubblorna skapas och frodas i vad som i grunden är ett missnöje, utan förslag på konkreta lösningar. Den missnöjespolitik och möjliga populism som utgör en grund i de starkt högerstyrda partier i svensk politik idag kan ses som viss del grundad i ilska och misstro för både media och den rådande makten (Wikforss 2018:24).

En bubbla av bekräftelse

Att internet bara skulle få människor att få starkare åsikter och skärma av sig från omvärlden är inte sant. Lika mycket som onlineplattformarna kan snäva av våra världsbilder kan de vidga våra vyer och hjälpa oss att komma i kontakt med nya människor, skapa communitys och på många sätt öka mångfalden. Men trots att det finns många positiva sidor med öppenheten som internet bidrar till, påverkar de filterbubblor som skapas även åsikternas styrka. På grund av det tydligt anpassade innehållet på våra sociala medier, blir även olika sidor och debatter mer och mer polariserade och glider längre och längre ut på varsin kant av åsiktsskalan (Sunstein 2017:59).

Både Lippmann (1922) och Pariser (2011) talar om hur människan behöver få känna att man lever i en meningsfull och sammanhängande värld, och hur hjärnan skapar sig en helhetsbild utav de intryck som ges av omgivningen. Båda skriver också om hur *the*

confirmation bias, eller bekräftelsebiasen, kommer till uttryck i när vi definierar vår värld. Nämligen att bekräfta det vi redan vet, och därför tenderar man att missa det som inte stämmer överens med den vetskapen. Filterbubblorna stärker effekten av bekräftelsebiasen, då man enbart får information från de källor man själv valt, så utmanas inte den rådande världsbilden man besitter. Pariser (2011:89) skriver också att människor tenderar att konsumera nyheter som bekräftar deras politiska ideologi. Vi kan ju inte tala för vad personerna i dessa klimatförnekargrupper konsumerar för nyheter och vad de baserar sina åsikter på, men genom att titta på kommentarsfältet på inlägg som rör frågan – verkar alla överens om att klimathotet är en bluff som mainstream-medier försöker lura på en. Det råder konsensus. Inlägg på Stockholmsinitiativets hemsida benämner bland annat “storstadsmedierna” som SVT, DN och Sveriges Radio som “klimatförbrytare” och visar tydligt på den kritiska inställningen till de källor dessa nyhetsmedier hämtar sin fakta ifrån och benämner Världsnaturfonden, SMHI och Naturskyddsföreningen som “experter”, inom citationstecken (se bilaga 10). Filterbubblorna, genom selektiv exponering och algoritmer, bidrar då till att stärka bekräftelsebiasen vilket gör att åsikterna ostört kan vidmakthållas. För att motverka att ta del av en endimensionell världsbild, så skulle det krävas att man aktivt söker sig till andra källor för information, än de som bekräftar filterbubblans rådande konsensus.

Sunstein (2007, 2017) argumenterar vidare för hur vi tenderar att ändra åsikter när vi tar del av eller lyssnar på diskussioner. När vi hör olika argument och motargument väljer vi ofta den sida som är mest övertygande. Tar vi del av en större kontext med mer varierande innehåll tenderar vi alltså att även få möjlighet att höra olika sidors åsikter. Men problemen uppstår när filterbubblorna redan är skapade. Då är ekosystemet av åsikter och diskussioner redan etablerat och vi matas bara med mer och mer information som bekräftar vår sida av diskussionen (Sunstein 2017:70). Polariseringen växer sig då starkare, och det blir enklare att prata i former av “vi och dem”.

Vi mot världen - skapandet av “vi” och “dem” på sociala medier

Groshek och Koc-Michalska (2017) visar på tre nödvändiga förutsättningar för populism att existera: antielitism (går utöver den enkla motstånd mot befintliga partier), antipluralism (med moralisk rättfärdigande av "vi-dem" -skillnaden inom samhället) och den adekvata socioekonomiska situationen med stora luckor mellan grupper. Just antielitismen visade sig tydligt på de högerpopulistiska sidor vi fann i den bemärkelsen att de visade på ilska och misstro för de befintliga partierna (“PK-eliten”), och även den befintliga forskningen om

klimatförändringarna. I ett inlägg från *Faktafabriken* visas missnöje mot hur Stefan Löfven hanterar dagslägets regeringssituation (se bilaga 11). Också antipluralism visar sig i kommentarsfälten i dessa grupper, det målas upp ett tydligt "vi" mot "dem". Det är högerpopulister mot den etablerad media och politik. "Klimatrealister" VS. "Klimatalarmister". Klimatbluffen kallar de som tror på klimathotet för *klimalarmister*, och uppmanar följarna till sidan att kommentera detta i kommentarsfältet för att ha möjligheten att vinna en bok (se bilaga 12). Det är ett ord som ofta förekommer i inlägg och kommentarer på sidan. Det finns en uttalad skillnad på dessa sidor, det finns ett "vi" och ett "dem".

Framväxten av ett "vi" och ett "dem" på sociala medier kan förklaras med hjälp av Dahlgrens (2009) och Castells (2012) teorier. Dahlgren beskriver hur alla sfärer av politiska ståndpunkter existerar i en stor röra som man måste navigera sig igenom. Genom en översiktlig sfär, kan man ledas in i mer specifika sfärer som uttrycker starka politiska åsikter. Många människor tenderar då att söka sig till de sfärer med information som bekräftar det de redan tror. Detta fenomen beror på bekräftelsebiasen. Internet blir då med sina många politiska sfärer både en möjlighet att finna information – men på grund av behovet av att bekräfta sina världsbilder, kan det i vissa fall också riskera att leda till polarisering av åsikter och möjlig extremism. I linje med detta skriver Castells (2012) hur likasinnade sfärer kan leda till att man känner en kollektiv identitet. Denna kollektiva identitet, känslan av att tillhöra en grupp, med likasinnade kan skapas i en sådan sfär. Olika sfärer med olika information står sedan i konflikt med varandra, och det bildas då ett "vi" och ett "dem".

Go with the flow - hur ens åsikter kan påverkas av den filtrerade feeden

Algoritmerna är till för att föreslå sidor som man kan tänkas gilla, baserat på bland annat vad man gillat tidigare och vad ens vänner gillar. Enligt principen om sociala bevis tenderar man att genom att observera andra människors handlingar avgöra vad som är rätt beslut (Cialdini 2005:159). Uppmärksammar man då personer man följer på sociala medier som gillar och interagerar på inlägg som berör klimatförnekelse, så kan man lätt påverkas att agera på samma sätt. Cialdini (2005) menar på att det är två faktorer som är extra effektiva när det kommer till sociala bevis, det är osäkerhet och likhet. Det vill säga, att när man är osäker på något, exempelvis om man skulle tvivla på att klimatförändringarna faktiskt beror på människans koldioxidutsläpp, så är man som mest benägen att se andras agerande som korrekt. Man är också mer benägen att följa de som man känner liknar en själv och man känner samhörighet med, vilket kan vara ens Facebook-vänner. När då dessa högerpopulistiska sidor kontinuerligt

sår tvivel genom att diskreditera etablerad forskning och det som sägs i mainstream-medier, bidrar detta till att en osäkerhet kan växa fram. I en sådan situation blir man alltså extra mottaglig för påverkan genom andra, speciellt ens vänner. Beroende på vilka sidor ens vänner gillar kan man alltså bli påverkad åt det ena eller andra hållet. Två andra principer för påverkan som till stor del kan spela in när man skapar sig en åsikt online är principerna om sympati och auktoritet (Cialdini 2005). Sympati-principen visar på att människor är mer benägna att bli påverkade av personer de tycker om, finner fysiskt attraktiva och som liknar oss själva och auktoritets-principen säger att människor är starkt benägna att lyda auktoriteter. Just dessa tre principer för påverkan kan spela stor roll just på sociala medier, där man själv har valt vilka sidor man vill följa och vara vän med. Det är inte ovanligt att man följer auktoriteter, exempelvis politiker som vi ser upp till. Bara tre klick bort från Klimatbluffen fanns Jimmie Åkessons Facebooksida som förslag. På samma sätt kan som man kan ledas in på Jimmie Åkessons Facebooksida via förslag från Klimatbluffens sida, kan man ledas från Åkessons sida till Klimatbluffen. Detta blev märkbart när det under arbetets gång noterades att en av våra egna Facebook vänner, som gillar just Jimmie Åkessons och Sverigedemokraternas sidor på Facebook, nyligen också började följa Klimatbluffen. Åkesson har över 145 000 följare, och kan av många, i synnerhet av högerpopulister, ses som en auktoritet. Och, därför kan han ha stort inflytande över de som ser honom som en auktoritet. Om dessutom flera av ens egna vänner på Facebook gillar Åkessons sida, kan även principen om sociala bevis spela in och göra en mer benägen att se upp till honom.

På så sätt kan de personer man valt följa på sociala medier undermedvetet påverka en och ens åsikter riskeras att ledas in i en filterbubbla. I den bubblan kan sedan åsikterna kontinuerligt bekräftas och en endimensionell världsbild frodas. Påverkan via dessa psykologiska principer sker ofta per automatik och ofta är man ovetandes om att det sker (Cialdini 2005:13). Genom att applicera dessa principer på hur Facebook föreslår och visar vänner och information man, baserat på algoritmerna, troligen finner mest relevant, visar tydligt på hur lätt ens åsikt kan bli påverkad av personerna ens sociala nätverk. Påverkan genom dessa principer sker också utanför internet, men då algoritmerna sållar innehållet och bara framhäver det som tros vara av störst intresse, blir det lätt att påverkan genom filterbubblor kan leda vidare till polarisering.

Polarisera mera - propagandamodellen tillämpad på sociala medier

Man kan hävda att filterbubblorna på sociala medier verkar för att gynna, bevara och polarisera världsbilder och politiska ideologier. På samma sätt menar Herman och Chomsky (2012) att eliterna i samhället skraddarsyr innehållet i media för att förmedla en världsbild som gynnar dem. Herman och Chomsky kallar detta för propagandamodellen. På samma sätt som nyhetsmedierna kan ses skraddarsy innehållet i media för att generera vinst och förmedla en världsbild som gynnar eliterna i samhället, kan man tillämpa propagandamodellen på hur algoritmerna styr innehållet på sociala medier på ett sätt som gynnar, bevarar och polariserar världsbilder och politiska ideologier. Eftersom människor dessutom tenderar att konsumera nyheter som bekräftar deras politiska ideologi blir det en ond spiral som leder till mer polarisering (Pariser 2011).

Dessa Facebook-och hemsidor som föreslås via varandra, med uttalad misstro för PK-eliten, bildar en filterbubbla där misstron gång på gång bekräftas. Det blir deras sanning. Enligt Castells (2012), utövas makt genom att konstruera mening i människors sinnen genom symbolisk manipulation. Symboler är kraftfulla verktyg för påverkan då de har möjligheten att skapa och bidra till att bevara enighet (Lippmann 1922). Lippmann förklarar vidare hur man kan koppla en känsla till ett indirekt stimuli genom betingad respons. Man associerar alltså symbolen till känslan, istället för det faktiska objektet.

I en filterbubbla där misstro är centralt, blir mainstream-medier och PK-eliten symboler för sanningsförvrängare och lögnare. Det uppstår en ilska. Ilska av att etablissemangen försöker lura en. Castells (2012) beskriver att just ilska är en central känsla för att en motrörelse ska få fäste. För att känslan ska leda till handling behöver känslan komma från flera individer samtidigt, och detta kräver kommunikation (Castells 2012). Sociala medier har möjliggjort att denna kommunikation kan ske blixtnabbt och nå människor runt om i världen.

Att sociala medier möjliggör för motrörelser och civic engagement att bildas och organiseras är i grunden en positiv sak. På så sätt kan samhällsmedborgare sätta agendan på vad de anser viktigt, och inte vara passiva mottagare av innehållet i massmedia. Opinionsbildningen går därför med hjälp av sociala medier att styra på ett annat sätt nu, än innan internets framväxt. Civic engagement kan i detta fall bli något negativt. Då denna systematiska rapportering som diskrediterar de etablerade medierna och forskningen gör att motrörelsen som bildas enbart bygger på misstro, men inga konkreta lösningar. Engagemanget bygger på att gå emot det som är det rådande mest allmänt accepterade.

I linje med Lippman (1922), Lewis (2001) och Herman & Chomskys (2012) kritiska perspektiv på hur de beslutsfattande krafterna i samhället kan manipulera innehållet i media för

att få kontroll över hur medborgarna i samhället konstruerar sina världsbilder, kritiserar Klimatbluffen och de högerpopulistiska Facebooksidorna mainstream-medier och PK-eliten med just detta i åtanke (se bilaga 6, 8 och 9). Men genom att tillämpa det kritiska perspektivet propagandamodellen på de sociala medierna synliggörs hur algoritmerna bidrar till att skapa en filterbubbla, där innehållet också kan ses som manipulerat och skapat för att förmedla en viss världsbild. Kritiken de riktar mot de etablerade medieföretagen och politikerna, skulle alltså också kunna riktas mot de högerpopulistiska och klimatskeptiska sidornas rapportering.

Även om nyhetsmedierna inte nödvändigtvis kan styra vad människor ska tycka, så kan de till stor del styra vad de ska tänka på (Cialdini 2017, Lewis 2001). Likaså kan sociala medier. Vidare skriver Cialdini att forskning visar att ju mer tanke människor ägnar åt något, desto mer polariserade tenderar deras åsikter att bli (2017:53). Om man då följer *Klimatbluffen* på Facebook, som ofta publicerar över 30 inlägg på en dag, är blir det svårt att inte lägga märke till och tänka på det. Det ger utrymme för tvivel och misstro för den etablerade klimatforskningen att växa, och polariseringen kring ämnet att öka.

Även om man strävar efter att skapa sig en välgrundad och saklig bild av något, så försvåras detta av det mänskliga behovet av känna att man lever i en sammanhängande värld och algoritmerna. När man konsumerar nyheter och information som fångar ens uppmärksamhet för att de bekräftar ens politiska ideologi, utgör det sedan grunden för vilka andra sidor som kommer föreslås av algoritmerna, och då riskerar att missa annan viktig information som är nödvändig för att man ska kunna skapa sig en saklig uppfattning. Sociala medier har som sagt möjliggjort för oss att skapa åsikter och komma i kontakt med andra lika oss själva, men på grund av algoritmerna och aktiva val har det även gjort att vi med bara ett par knapptryck förbiser allt det som inte gynnar den bild man vill ha av världen. På så sätt kan filterbubblor på sociala medier fungera som ett verktyg för att öka polariseringen, främja extrema åsikter och därav bli ett eventuellt hot mot demokratin. Genom att skapa motdemokratiska rörelser baserade på missnöje, hotas mångfalden i det demokratiska samtalet (Sunstein 2017).

Filterbubblor och demokrati

Ett hot mot demokratin?

Internet är en plats där man relativt obehindrat och lätt kan erhålla information från olika håll. Detta är i grunden en av de mest fundamentala förutsättningarna för en fungerande demokrati. En demokrati kräver att man kan se saker från en olika perspektiv, för att förstå och skapa

tolerans. Men algoritmerna gör så att vi lätt blir instängda i vår egen bubbla (Pariser 2011:5). Även Dahlgren (2009) problematiserar filterbubblornas effekt på demokratin. Att bli avskärmad från information som kan erbjuda andra perspektiv bidrar till minskad förståelse för människor runt omkring oss med andra åskådningar. Detta kan i sin tur även försvåra för att bygga upp de typer av gemenskaper och allianser som kan sedan kan påverka det politiska styret. Det kan bli direkt farligt för en demokrati, då människor direkt ignorerar sådan information som inte passar med deras världsbilder. Genom att vi och algoritmerna väljer ut och själva formar vilken typ av information vi kommer i kontakt med online gör att grunderna vi baserar våra åsikter på tenderar att bli väldigt personliga, vilket inte bidrar till en positiv effekt för allmänheten. För att en demokrati ska vara fungerade måste våra åsikter prövas gentemot sådant som inte alltid passar in med våra grundläggande tankegångar (Dahlgren 2009).

Men filterbubblor behöver nödvändigtvis inte vara ett hot för demokratin. Det finns kritik som riktar sig mot filterbubblor och både den empiriska och teoretiska forskningen kring dem. Kanske är det så att vår närvaro på nätet och sociala medier snarare har motsatt effekt och öppnar upp vårt informationsintag (Dahlgren 2018:40). Sociala medier besitter nämligen också många positiva möjligheter då man kan komma i kontakt med stora mängder av människor, på liten tid och med väldigt låg eller ingen kostnad. Man kan dela åsikter med likasinnade och diskutera med personer som tror på helt skilda saker från oss. Man kan välja och vraka vilka sidor och forum vi rör oss på och vilken information vi tar åt oss av. Åsiktsbildning och information om samhället är inte längre centrerat från staten och mediernas rapportering om allmänna angelägenheter, utan vi delar, berättar och väljer själva vad vi ser i våra flöden.

Filterbubblor försvårar det demokratiska samtalet

Effekten blir att Youtube, Facebook och Twitter inte bara radikaliserar användare, de polariserar även samhällen. I de sociala mediernas interna logik blir det lockande att dras in i just det ekosystem man kritiserar. I en hälsosam politisk debatt engagerar vi oss med motståndarens bästa och mest genomtänkta argument. Dagens digitala plattformar är ofta utformade för det exakt motsatta (Pettersson 2018:34).

Något som noterades på diverse högerpopulistiska Facebooksidor vi kom i kontakt med, var att det oftast rådde fullständigt konsensus. Det var väldigt sällan någon som ifrågasatte eller argumenterade emot det som sades i inläggen, även fast inläggen som publicerades innehåller inkonsekvent information. På Klimatbluffen hävdar de i vissa inlägg att det är solen som är orsaken till klimatförändringarna, och att det *inte* är människan. Andra inlägg säger att det inte

alls blir varmare - utan att det istället blir kallare (se bilaga 13). Alla inlägg på sidan fungerar för att underminera det rådande klimathotet med argument och forskning från diverse källor. Att källorna inte är överens om vad det egentliga svaret är verkar inte spela någon större roll så länge det går emot den etablerade forskningen. Pettersson (2018) menar på att dagens digitala plattformar är perfekta för att vidmakthålla, stärka och sprida sina åsikter. När filterbubblorna väl börjar bygga upp väggar och snävar av informationsflödet, utsätts vi mindre och mindre för åsikter vi inte själva håller med om. Och när ett ämne eller en fråga väl har spridit sig i en filterbubbla är de mycket svåra att gå emot (Söderberg 2016). Det demokratiska samtalet försvåras - vi kommer inte i kontakt med varandra längre. Vi utmanas inte längre i diskussioner, vi lär oss inte längre att förstå andra förhållningssätt och vi skapar mer och mer avstånd. "Vi" och "dem" är en företeelse som kanske idag är starkare än någonsin, trots att sociala medier har gjort det möjligt för oss att komma i kontakt med människor från hela världen. Den misstro även Rosanvallon beskriver, stärker känslan av "vi och dem" och makteliten blir fienden. Övervakningsdemokratin tar form av den motdemokrati han diskuterar, och det medborgerliga engagemanget bygger därför i detta fallet på missnöje och misstro (Rosanvallon 2006). Sunstein (2017) menar att den polariseringen endast kommer att förstärkas på grund av de filterbubblor vi hamnar i.

Bursting the bubble

I linje med mycket av den tidigare forskningen om filterbubblor så visar vår analys på att den individualiserade informationen som fås från filterbubblor skapar en ensidig bild av verkligheten som vidare bekräftas av andra i samma filterbubbla. Med hjälp av algoritmer och aktiva val av innehåll i våra feed försvårar filterbubblor en öppen debatt. Åsikterna kring klimatförändringarna kan därför utvecklas och bekräftas i en relativt skyddad miljö och bidrar på så sätt till en mer polariserad samhällsdebatt. Algoritmerna föreslår de sidor som de tror är mest relevanta för oss som användare, vilket gör att vi fortsätter att matas med liknande innehåll som formar våra världsbilder. Följer man Facebook-sidor som är kritiska mot klimatforskningen, så snappar algoritmerna upp informationen och för oss vidare till liknande innehåll. Inuti den filterbubblan så finns nästan bara likasinnade människor och där frodas en endimensionell världsbild. Bekräftelsebiasen i filterbubblan bidrar till att vidmakthålla de rådande åsikterna. Inuti bubblan skapas en gruppidentitet. Ett vi, mot ett dem. Klimatrealister mot klimatalarmister. Folket mot makthavarna. Det är sällan andra åsikter än de som är legitimerade inom bubblan kommer till tals. Det skapas som Castells beskriver det, en form av *togetherness*, inuti bubblan. I grunden utvecklas detta för att hitta trygghet, och att utveckla ett "vi" och ett "dem" gör att sammanhållningen stärks (Castells 2015:10). Detta kan ytterligare visa på hur filterbubblorna kan arbeta för att polarisera debatten.

Ett av de mest intressanta fynden i analysen är det tydliga sambandet mellan klimatförnekelse och populism, framförallt inom högerpolitiska rörelser. Det visades bland annat genom att det fanns mycket länkar som hänvisade vidare till högerpopulistiska Facebook-sidor och hemsidor från klimatskeptiska sammanhang. Algoritmerna kände av att de skulle ge förslag på högerpopulistiska sidor till personer som var inne på klimatskeptiska sidor, och vice versa. Och det finns självklart samband som har gjort att dessa kopplingar sker. Samma ilska och misstro mot politiker och medierapportering som ofta återfinns hos klimatförnekare ser vi även hos högerpopulister. Det är mer regel än undantag att se kritik mot politiker och nyhetsmedier, och analysen visade ett flertal skildringar där de stora svenska nyhetsproducenterna målades upp som propagandafabriker som tystade ner sanningen. Just de populistiska tendenserna är något som Rosanvallon lägger stor vikt vid som en motdemokratisk rörelse, och den utgör en form av antipolitik i en tid där just motdemokratin växer sig starkare (2006:221-222). När misstron får fäste, hotas alltså också demokratin. Detta blir delvis en följd av det medborgerliga politiska samtalet, där det ständigt är röster som uttrycker sig *mot* något, inte *för* något (Rosanvallon 2006). Den populistiska retoriken kan ha en enorm kraft, även om den i grunden inte baseras på ren fakta utan mest missnöje. I kombination med detta kan

filterbubblorna därför fortsätta att ständigt legitimera den information som cirkulerar, ger missnöjet effekt och främjar mer extrema åsikter.

Kritisk eller ignorant? Naiv eller upplyst?

Det kan vara svårt att på rak arm veta vart balansen ligger. Hur vet man egentligen vad som är sant och vilken forskning man kan lita på? Under undersökningens gång, på besök i en annan filterbubbla än den vi själva har bildat på våra plattformar, var det som att plötsligt stiga in i ett parallellt universum. Kommentarer och inlägg som aldrig skulle komma upp i ens egna feed var där en normalitet, och inuti dessa filterbubblorna råder konsensus. Det är sällsynt att man ser någon som ifrågasätter eller argumenterar emot det som sägs. Genom Cialdinis verktyg förstod vi hur lätt det är att påverkas av de åsikter man kommer i kontakt med i sitt flöde, och hur lätt filterbubblorna bekräftar våra världsbilder.

Forskning har alltid och kommer alltid att kritiseras från olika håll. Att tro på forskning behöver inte betyda att man är naiv, och att kritisera den behöver inte betyda att man är ignorant. Men för att inte fastna vid något av det krävs det att man vågar ta steget längre, ut ur sin filterbubbla och se saken från det motsatta perspektivet. Spräcka filterbubblan, vara mottaglig för information från båda sidorna, och utefter det, bilda sig en så saklig uppfattning som möjligt. En självklarhet kanske man kan tycka, men det är lätt att få uppfattningen att man är upplyst om problemet när ens världsbild och åsikter kontinuerligt legitimeras genom att man från ett flertal sidor får liknande information. Därför är medvetenhet om algoritmerna och filterbubblorna väsentligt för att denna handling ska kunna ske.

Men vad kan ligga bakom den ökade klimatskepticismen i Sverige? Kanske är det så att den alltid funnits och snarare fått mer utrymme nu än förut. Eller så ligger det en väldigt viktig aspekt i kopplingen mellan högerpopulism och den typ av förnekelse klimatskeptiker har. Sverigedemokraterna har på mindre än tio år gått från ett nästan obefintligt parti i svensk politik, till att i valet 2018 få runt en femtedel av svenskarnas röster. I hela västvärlden ser vi en icke avtagande trend där populistiska och missnöjespartier får allt större makt. Skepticism mot makten, politiken och forskningen är något som klimatförnekare har gemensamt med dessa populistiska krafter, och de två världarna är starkt sammansvetsade. För visst är det väl så, att missnöje föder missnöje? Och plattformar som Facebook och Twitter älskar missnöje. Att starkt laddade ord får mer uppmärksamhet är ett faktum, och om våra inlägg samtidigt för oss samman med likasinnade utvecklar och främjar de extrema åsikter.

Att det finns starka kopplingar mellan populism, misstroende och den skepticism klimatförnekare driver är tydligt. Den rörelse som sker både i och utanför filterbubblorna kan ses som en form av civic engagement, medborgerligt engagemang, som visar på aktivitet och intresse i den samhälleliga och politiska debatten. Detta är något som är positivt och ofta bra att eftersträva. I fall som dessa blir dock engagemanget problematiskt, då det till stor del baseras mer på missnöje och misstro, än etablerad forskning. Rörelsen blir en form av den motdemokrati som Rosanvallon diskuterar, men filterbubblorna problematiserar och intensifierar detta. Och precis som Sunstein (2007, 2017) diskuterar, så polariseras därför debatten när åsikter som inte liknar dina egna blir bortgallrade, vilket bidrar till att det demokratiska samtalet hotas. Alla typer av engagemang gynnar inte demokratin (Dahlgren 2009:81). När endast en vinkel ständigt bekräftas, glider motpolerna i en fråga längre och längre ifrån varandra och risken att åsikterna radikaliserar blir allt större. Det civic engagement som klimatskepticismen kan ses som ett uttryck för, blir allt mer komplext och svårt att försvara när det demokratiska samtalet blir endimensionellt.

Hur framtiden kommer att se ut kan vi aldrig vara säkra på. Men något som är säkert är att med nya tekniker och framsteg kommer nya möjligheter. Och nya utmaningar. Internet och sociala medier har öppnat upp en helt ny cybervärld som kopplar samman oss på ett tidigare helt otänkbart sätt. Möjligheten att komma i kontakt med människor, skapa engagemang och dela information görs med bara ett par klick. Men lika lätt som det är att hitta nya vänner, hemsidor och recept - är det att blockera, avfölja och ignorera de sidor av samhällsfrågor man inte håller med om. Sociala medier ger möjlighet att komma i kontakt med människor från olika länder, kulturer och politiska ideologier, men med hjälp av algoritmer och aktiva val kan också den offentliga debatten skadas och polariseras mer än någonsin förr. Vare sig vi är medvetna om det eller inte, arbetar många av våra sociala plattformar online för vidmakthållandet av våra redan befintliga åsikter. Och även om vi hade velat ge oss in i debatter med människor med andra åsikter, är det inte säkert att vi hade haft möjlighet. Som Sunstein (2017) konstaterar - vi behöver låta åsikter konfronteras med varandra. När det inte finns möjlighet till detta hör vi bara ekot i vår filterbubbla av det vi själva uttrycker. Även Pariser (2011) skriver att i en fungerande demokrati krävs det att man kan se saker från andras perspektiv, men algoritmerna gör så att vi lätt blir instängda i vår egen bubbla. Kanske är det inte särskilt svårt ta sig ut ur sin egen bubbla, det enda som krävs kan vara att man är medveten om sin bubbla och är motiverad att ta del av information som inte är i linje med det man själv anser. Men är vi det? Vilken betydelse fenomenet filterbubblor kommer att ha för vår framtid kan vi inte säga, men att de

påtagliga mönster som denna analys har påvisat ser vi tydliga skäl till varför vi måste vara väldigt uppmärksamma på denna utveckling.

Analysen visar hur tydligt filterbubblor kan bidra till att åsikter blir mer polariserade, en ensidig världsbild förmedlas och att populismen växer. För att undgå detta krävs det alltså att samhällsmedborgare aktivt ifrågasätter det de tror sig veta och aktivt söker information från andra källor än de som bekräftar ens världsbild för att kunna skapa sig en så saklig uppfattning som möjligt. Att vara källkritisk och öppen i en värld där majoriteten nu kan publicera sina åsikter, krävs för att bibehålla ett demokratiskt samhälle.

Referenser

Tryckta källor

Andersson, Ulrika. (2018). "Polariserat förtroende för nyhetsrapportering om brottslighet och invandring" i Truedson, Lars (red.), 2018. *Fejk, filter och faktaresistens – hotar sociala medier demokratin?*. Institutet för mediestudier: Stockholm

Castells, Manuel. (2012). *Networks of Outrage and Hope - Social Movements in the Internet Age*. Cambridge: Polity.

Castells, Manuel. (2015). *Networks of Outrage and Hope - Social Movements in the Internet Age*. Cambridge: Polity.

Cialdini, Robert. (2005). *Påverkan - teori och praktik*. Stockholm: Liber.

Cialdini, Robert. (2017). *För-påverkan - ett helt nytt sätt att övertyga och påverka*. Stockholm: Liber.

Dahlgren, Peter. (2009). *Media and Political Engagement - Citizens, communication and Democracy*. New York: Cambridge University Press.

Dahlgren, Peter. (2018). "Filterbubblor – ett hotfullt och vilseledande begrepp" i Truedson, Lars (red.), 2018. *Fejk, filter och faktaresistens – hotar sociala medier demokratin?*. Institutet för mediestudier: Stockholm

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.). (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Eksell, Jörgen & Thelander, Åsa (2014). *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*. Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann, Wägnerud, Lena (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

Flaxman, Seth., Goel, Sharad & Rao, Justin M. (2016). "Filter bubbles, echo chambers, and online news consumption". *Public Opinion Quarterly*, 80, pp. 298–320.

Groshek, Jacob & Koc-Michalska, Karolina. (2017). "Helping populism win? Social media use, filter bubbles, and support for populist presidential candidates in the 2016 US election campaign". *Information, Communication & Society*, 20(9), pp. 1389–1407.

Herman S., Edward & Chomsky, Noam. (2002). *Manufacturing consent*. New York: Phanttheon Books.

Krange, Olve, Kaltenborn, Bjørn P., & Hultman, Martin. (2018). "Cool dudes in Norway: climate change denial among conservative Norwegian men", *Environmental Sociology*.

Lewis, Justin. (2001). *Constructing public opinion: How Political Elites Do What They Like and Why We Seem to Go Along With It*. New York: Colombia University Press.

Lippmann, Walter. (1922). *Public Opinion*. New York, NY: MacMillan Co.

McCright, Aaron M., & Dunlap, Riley E. (2011). "Cool dudes, The denial of climate change among conservative males in the United States", *Global Environmental Change*, 21, pp. 1163–1172.

Pariser, Eli. (2011). *The Filter Bubble - how the new personalized web is changing what we read and how we think*. New York: Penguin Group.

Petersson, Olof. (2009). *Opinionsbildning*. Stockholm: SNS Förlag.

Pettersson, Karin. (2018). "Ilskemaskiner styr vårt demokratiska samtal" i Truedson, Lars (red.), 2018. *Fejk, filter och faktaresistens – hotar sociala medier demokratin?*. Institutet för mediestudier: Stockholm

Rosanvallon, Pierre. (2006). *Motdemokratin - Politiken i misstrons tid*. Hägersten: Tankekraft Förlag.

Sunstein, Cass R. (2007). *Republic.com 2.0*. Princeton: Princeton University Press.

Sunstein, Cass R. (2017). *#Republic : divided democracy in the age of social media*. Princeton: Princeton University Press.

Söderberg, Britta. (2016). *Inside the echo chamber A qualitative study on anti-immigration internet media, political polarization and social trust in a fragmented digital landscape*. Stockholm: Södertörns högskola, Institutionen för Medie- och kommunikationsvetenskap.

Williams, Hywel T.P., McMurray, James R., Kurz, Tim & Lambert, Hugo F. (2015). "Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change", *Global Environmental Change*, 32, pp. 126–138.

Wikfors, Åsa. (2018). "Vad är egentligen fake news? Ett missbrukat begrepp och en oroande verklighet" i Truedson, Lars (red.) 2018. *Fejk, filter och faktaresistens – hotar sociala medier demokratin?*. Institutet för mediastudier: Stockholm

Elektroniska källor

Aktuell Hållbarhet. (2009). *Så hanterar du klimatskeptiker*. 2009-11-18.

Tillgänglig: <https://www.aktuellhallbarhet.se/sa-hanterar-du-klimatskeptiker/> Hämtdatum: [2019-01-02]

Aktuellt. (2018). [TV-program]. Sveriges Television, SVT 1, 29 november 2018.

Bern, Lars. (2008). "20 toppforskare i unikt uppdrag: koldioxiden påverkar inte klimatet."

Newsmill. Tillgänglig:

<https://archive.is/20120525135827/http://www.newsmill.se/artikel/2008/12/17/vetenskapen-ar-inte-enig-om-klimatlarmen?page=2%2F> Hämtdatum: [2018-12-17]

Chalmers. (2018). *Klimatförnekelse kopplad till högernationalism*. Tillgänglig: <https://www.chalmers.se/sv/institutioner/tme/nyheter/Sidor/Klimatf%C3%B6rnekelse-starkt-kopplad-till-h%C3%B6gernationalism.aspx> Hämtdatum: [2018-12-07]

Dagerlind, Mats. (2018). "Vetenskap eller klimatalarmism?". *Samhällsnytt*. Tillgänglig: <https://samnytt.se/vetenskap-eller-klimatalarmism-professor-emeritus-peter-stilbs-intervjuad-i-swebbtv/> Hämtdatum: [2018-12-01]

Den stora klimatskandalen. (2018) Originaltitel: Smoke and Fumes: The Climate Change Cover-Up. SVT Play (2018). Tillgänglig: <https://www.svtplay.se/video/19862354/den-stora-klimatskandalen>

Fria Tider (2012). "Klimatet var varmare på medeltiden." Tillgänglig: <http://www.friatider.se/fossilfynd-visar-klimatet-var-varmare-pa-medeltiden> Hämtdatum: [2018-12-17]

Howe, PD, Mildenerger, M, Marlon, JR, Leiserowitz, A. (2015). "Geographic variation in opinions on climate change at state and local scales in the USA". UC Santa Barbara. Tillgänglig: <https://escholarship.org/uc/item/2bz0416w> Hämtdatum: [2018-11-17]

Klimatbluffen [Facebooksida]. Tillgänglig: <https://www.facebook.com/klimatfejken/> Inlägg hämtade under november 2018 till januari 2019.

Löfving-Henriksson, Ann. (2018). "Den gröna ideologin och klimatångest kontra data från verkligheten." *Klimatupplysningen*. Tillgänglig: <http://www.klimatupplysningen.se/2018/09/25/den-grona-ideologin-och-klimatangest-kontra-data-fran-verkligheten/> Hämtdatum: [2018-11-28]

Natursidan. (2018). "99,94 % av klimatforskare är överens - mänskligheten orsakar klimatförändringar." Tillgänglig: <https://www.natursidan.se/nyheter/9994-av-klimatforskare-ar-overens-manskligheten-orsakar-klimatforandringar/> Hämtdatum: [2018-12-15]

Nordin, Ingemar. (2014). "Det var minst lika varmt under medeltiden." *Klimatupplysningen*. Tillgänglig: <http://www.klimatupplysningen.se/2014/11/16/det-var-minst-lika-varmt-medeltiden/> Hämtdatum: [2018-12-17]

Nordin, Ingemar. (2015). "Pär Holmgren - en professionell förvillare." *Klimatupplysningen*. Tillgänglig: <http://www.klimatupplysningen.se/2015/08/18/par-holmgren-en-professionell-forvillare/> Hämtdatum: [2018-12-18]

SMHI. (2018). *Sommaren 2018 - Extremt varm och solig*. Tillgänglig: <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/arets-vader/sommaren-2018-extremt-varm-och-solig-1.138134> Hämtdatum: [2018-11-28]

val.digital. (2018). *Svenska opinionsläget december 2018*. Tillgänglig: <https://val.digital/Chart/?type=PartyBarChart&for=2018-12> Hämtdatum: [2018-12-06]

WMO. (2018). "Greenhouse gas levels in atmosphere reach new record." *World Meteorological Organization*. Tillgänglig: <https://public.wmo.int/en/media/press-release/greenhouse-gas-levels-atmosphere-reach-new-record> Hämtdatum: [2018-11-22]

WWF. (2013). *Problem*. Tillgänglig: <https://www.wwf.se/wwfs-arbete/skog/1130625-skog-problem> Hämtdatum: [2018-12-06]

Bilagor

Bilaga 1 - Utdrag från Samtidens Facebooksida med tillhörande kommentarer

 Samtiden
14 december kl. 13:43 · 🌐

LEDARE. Meteorologen Pär Holmgren, som nu är toppnamn för MP i valet till Europaparlamentet, uttrycker sig på ett sätt som kan tolkas att klimatfrågan är viktigare än demokrati. Det är farliga tankar att leka med. <https://samtiden.nu/.../demokrati-inget-for-klimateaktivist.../>

SAMTIDEN.NU
Demokrati inget för klimatetaktivister - "Vi har inte tid att käbbla" - Samtiden

👍❤️👍 95 17 kommentarer 13 delningar

Gilla Kommentera Dela

Mest relevanta ▾

Om han inte kan förutse vädret från ena dagen till nästa hur går det då när han skall förutse klimatet om 80 år?
Gilla · Svara · 4d 16

Miljötallibanerna är farligt både för demokratin och klimatet.
Gilla · Svara · 3d 4

En röst på honom är en röst på mer köimathysteri och vansinnesbeskattning utan nytta bara konfiskering av surt förvärvade inarbetade pengar...
Gilla · Svara · 3d 5

Marx och Engels förespråkade "proletariatets diktatur". Det som deras arvtagare nu förespråkar kan väl kallas "klimatets diktatur"? För övrigt har bägge MP:s toppkandidater dubiös demokratisyn. Bah Kuhnke känner vi ju sedan tidigare. Det säger en hel del om partiet att det är dessa bägge som de uppenbarligen betraktar som dragplåster.
Gilla · Svara · 3d 1

Många är dom som försörjer sig på klimatlarmet i tid och otid.
Gilla · Svara · 3d 2

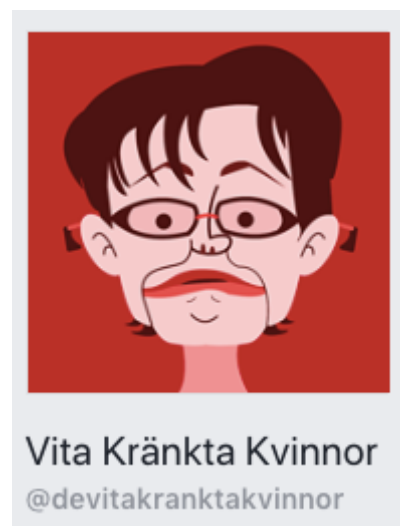
Screenshot från *Samtidens* Facebooksida 2018-12-18

Bilaga 2 - Delat inlägg från Klimatbluffen

Screenshot från *Klimatbluffens* Facebooksida 2018-12-12

Bilaga 3 - "Vita kränkta kvinnor"s profilbild på Faceook

Screenshot från *Vita Kränkta Kvinnors* Facebooksida 2018-12-19

Bilaga 4 - Klimatbluffen och KlimatSveriges inlägg

Klimatbluffen har delat ett inlägg. Igår kl. 07:44 · 🌐

Klimatupplysningen
9 december kl. 11:26 · 🌐 Gilla sidan

Ur saklig synvinkel, är det dags att sluta. Dags att sluta med den ändlösa raden av klimatmöten. Dags att sluta hota med klimatförändringar, när det finns åtskilliga verkligare och angelägnare problem i världen. Dags att sluta diskutera åtgärder som definitivt inte behövs och skulle ha värre effekter än de värsta av de uppvärmningsscenarioer som finns i IPCC:s ordinarie rapporter. <http://www.klimatupplysningen.se/2018/12/09/cop24/>

KLIMATUPPLYSNINGEN.SE
COP24 - Stockholmsinitiativet - Klimatupplysningen
Rubrikens förkortning står för Conference of the Parties 24 och är...

Gilla Kommentera Dela

KlimatSverige
3 december kl. 10:36 · 🌐

Kanske även du vill skriva under?

FB.AVAZ.ORG
12 years until climate catastrophe!
We've only got 12 years to reverse catastrophic climate change. Join...

70 1 kommentar 32 delningar

Screenshot från *Klimatbluffens/Klimatupplysningens* och *KlimatSveriges* Facebooksida 2018-12-16

Bilaga 5 - Diskreditering av medierapportering

Sparka Peter Wolodarski och bojkotta DN har delat ett inlägg. 13 maj · 🌐

Dagens journalister..

KRITISERAR SD-VÄLJARE FÖR ATT LITA MER PÅ DANSKA ÄN SVENSKA MEDIER.

TYCKER DET ÄR "OTÄCKT" ATT DANSKA MEDIER SKRIVER SÅ ÖPPET OM ISLAM OCH INVANDRING.

Politikfakta
13 maj · 🌐 Gilla sidan

Karin Olsson på Expressen kritiserar SD-väljare för att lita mer på danska än svenska medier – tycker det är "otäckt" att danska journalister tillåts skriva så öppet om invandring och islam...

Källa: <http://www.friatider.se/expressen-ot-ckt-att-danska-journal...>

36 14 kommentarer 8 delningar

Screenshot från *Sparka Peter Wolodarski och bojkotta DN*s Facebooksida 2018-11-29

Bilaga 6 - Klimatbluffen visar på missnöje mot den politiska "PK-eliten"

A screenshot of a Facebook post from the page 'Klimatbluffen'. The post is dated '7 december kl. 08:31' and features a red circular profile picture with a white letter 'K'. The text of the post reads: 'Professor Peter Stilbs är en av Sveriges mest meriterade klimatforskare, här blir han intervjuvad av Aduktsson, detta var innan pk-eliten i Stockholm la censur på klimatdebatten 🗨️'. Below the text is a blue hyperlink: 'https://youtu.be/VE98ku6QNdl'. A video player thumbnail is shown, featuring a man in a suit (Peter Stilbs) on the left and a grey box on the right with the text 'YOUTUBE.COM Adaktusson081007 part1 Peter Stilbs'. At the bottom of the post, there are icons for likes and comments, showing '56' likes and '2 kommentarer 17 delningar'.

Screenshot från *Klimatbluffens* Facebooksida 2018-12-10

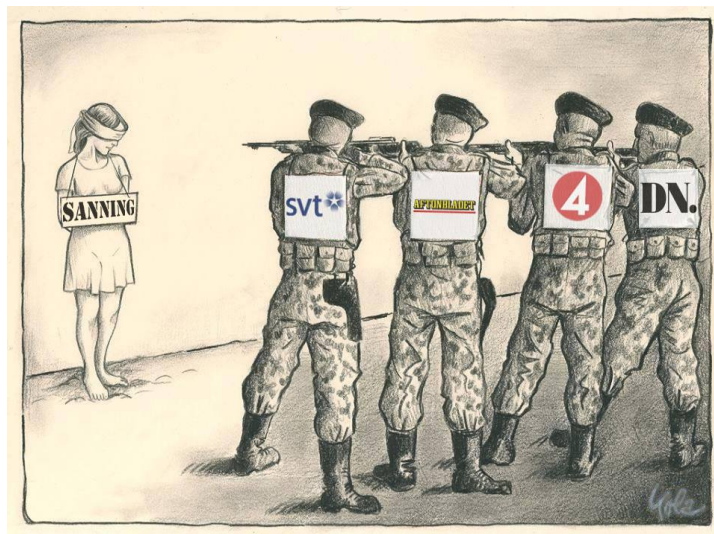
Bilaga 7 - Förmedlar en bild av att (vissa) politiker säger emot sig själv

A screenshot of a Twitter thread. The top tweet is from 'Faktafabriken' (@faktafabriken), dated '7 december kl. 20:58'. The text says: 'Tweets som inte åldrades väl. Förstå vilka löftesbrott som Jan Björklund och Annie Lööf är på väg att begå.' Below this is a tweet from 'Jan Björklund' (@bjorklundjan), dated '4:07 em. · 25 nov. 2017'. The text of his tweet is: 'SD ställer krav på inflytande för att stödja Alliansregering, annars blir det Löfven. Viktigt besked till väljarna. En röst på SD kan bli en röst på Löfven.' Below that is a reply from 'Annie Lööf' (@annieloof), dated 'Svar till @SvenSalstrom'. Her text reads: 'Känns bra att Sverigedemokraterna är så tydliga med att ni inte kommer stödja en alliansregering utan kommer stödja Stefan Löfven som fortsatt statsminister. Alla som vill ha förändring, en ny regering, en alliansregering, behöver rösta på C, L, Kd el M.' At the bottom of the thread, there are icons for likes and retweets, showing '500' likes and '40 kommentarer 136 delningar'.

Screenshot från *Klimatbluffens* Facebooksida 2018-12-10

Bilaga 8 - Diskreditering av stora medieföretag

Källa: Facebooksidan “Sparka Peter Wolodarski och bojkotta DN”. (Hämtad 2018-11-29)

Bilaga 9 - inlägg på Klimatbluffen

K Klimatbluffen har delat ett inlägg. 29 november kl. 22:05 · 🌐

Ojoj, nu är det 5grader och ett brinnande klot enligt Svt, Svt finansieras av dig och mig och deras uppgift är att rapportera objektivt o sakligt !!!

[Redacted] har delat en länk i gruppen Klimatnätverket (Naturskyddsföreningen). 29 november kl. 22:00

SVT.SE

FN: Temperaturen kan stiga med fem grader

Jordens medeltemperatur är på väg mot en höjning med 3-5 grad...

👍👎🗨️ 151

23 kommentarer 14 delningar

Screenshot från *Klimatbluffens* Facebooksida 2018-12-05

Bilaga 10 - Inlägg på Stockholmsinitiativet/klimatupplysningen.se

Går vi sedan över till organisationer och föreningar så är de tyvärr många som borde ställas mot väggen lite oftare. De lyckas alltid slippa kritiska frågor och anlitas tvärt om som "experter" av massmedia och politiker.

- SMHI med Rossby Center som står för ideologiproduktionen i vetenskapens namn.
- Naturskyddsföreningen som låtsas vara intresserad av miljö men som får åtminstone halva sin finansiering från staten.
- Greenpeace
- Världsnaturfonden
- PR-Byrån Westander

Detta är naturligtvis bara en bråkdel av alla organisationer som lever på klimathypen, men jag tror att det är de viktigaste i opinionssammanhang. Samma sak gäller för mitt urval av klimatförbrytare bland media:

- SVT och Sveriges Radio,
- TV4,
- DN och SVD intar en särställning bland dagstidningar när det gäller slutenhet och ovetenskaplig faktaresistens. Och vi kan utan vidare lägga till GP, Sysvenskan, HD, Corren och en rad lokaltidningar som i stort set bara upprepar vad (övriga) storstadsmedia säger. Men det finns också flera lokaltidningar som faktiskt släpper in motsatta åsikter i sina debattspalter – heder åt dom!

<http://www.klimatupplysningen.se/2018/09/23/klimatforbrytare/>

Screenshot från *Stockholmsinitiativets* Facebooksida 2018-12-17

Bilaga 11 - visar på misstro mot Stefan Löfven

Faktafabriken 2 tim · 🌐

Trots att Stefan Löfven sagt i förra veckan att han skulle gå fram oavsett om hans sonderingar gav positivt resultat eller inte, och trots vetskapen om att Ulf Kristersson redan gjort detsamma, så tycker nu både Löfven och Suhonen att det rimliga vore om Ulf Kristersson gick fram igen för andra gången.

Att de bara har mage! Har de ingen skam i kroppen?

Du kan även se hela aktuellt här: <https://www.svtplay.se/.../.../aktuellt/aktuellt-11-dec-21-00-2...>

43
4 kommentarer 2 delningar 680 visningar

Screenshot från *Faktafabrikens* Facebooksida 2018-12-12

Bilaga 12 - Uppdelning av s.k. klimatrealister och klimatalarmister

K **Klimatbluffen** 30 november kl. 09:56 · 🌐

Vill du läsa, Tänk om det blir kallare på jullovet ?
Gilla, Dela och skriv i kommentarsfältet
Jag är inte klimatalarmist !
Så är du med i dragningen om att få en bok hem med posten.

Tege Tornvall
Tänk om

██████████ Jag är inte klimatalarmist!!! 🇩🇪 2
Gilla · Svare · 1v

██████████ Jag är motsatsen till klimatalarmister - klimatrealist! 🇩🇪 2
Gilla · Svare · 1v

██████████ Jag är absolut inte klimatalarmist. Då har man då fan inga riktiga bekymmer i livet! 🇩🇪 1
Gilla · Svare · 1v

██████████ Jag är ingen klimatalarmist! 😂
Gilla · Svare · 1v

██████████ Jag är inte klimatalarmist.
Gilla · Svare · 1v

██████████ Allt bygger på en bluff som kapitalisterna och miljöfanatikerna har byggt upp 🇩🇪 1
Gilla · Svare · 1v

██████████ Jag är inte klimatalarmist !
Gilla · Svare · 1v

██████████ Jag är inte klimatalarmist.
Gilla · Svare · 1v

██████████ Jag är inte klimatalarmist!
Gilla · Svare · 1v

Screenshot från *Klimatbluffens* Facebooksida 2018-12-07

Bilaga 13 - Klimatbluffen hänvisar till källor som säger olika saker

K Klimatbluffen 7 december kl. 08:20 · 🌐

<https://newsvoice.se/.../klimatforandringarna-forandringar-j.../>

PALBERGSTROM.COM
Klimatförändringarna beror sannolikt på naturliga förändringar med moder jord och i vårt solsystem

👍👎 122 5 kommentarer 66 delningar

K Klimatbluffen 3 december kl. 09:35 · 🌐

<https://www.forbes.com/.../sorry-global-warming-alarmists-t.../>

FORBES.COM
Sorry Global Warming Alarmists, The Earth Is Cooling
Natural climate cycles point to a decline in global temperatures over t...

Screenshot från *Klimatbluffens* Facebooksida 2018-12-09